

רי"ף הלכות קטנות (תפילין 7) דף י. גמ' שבת מט. , ברכות יד: , כג: , כד: , מנחות מד.

אורך השיעור ברי"ף ושו"ע הוא 15 דקות
אורך השיעור ברי"ן ופוסקים הוא 15 דקות

1. כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו, אסור לישן בהם
2. אסור לתלות את התפילין בין ברצועה בין בתפלה עצמה אבל תולה הוא את הכיס שהתפילין מונחין בו
3. הנכנס לסעודת קבע, חולצן ומניחן על השלחן עד זמן ברכה
4. אפי' להניח בכלי תוך כלי, אסור להניחם תחת מרגלותיו. וכן אסור להניחם תחת מראשותיו כנגד ראשו
5. גדול שכר מצות תפילין, וכל מי שאינו מניחם הוא בכלל פושעי ישראל בגופן.
6. מצותן להיותם עליו כל היום, אבל מפני שצריכים גוף נקי נהגו שלא להניחם כל היום
7. צריך שיהיו תפילין עליו בשעת ק"ש ותפלה
8. סודר דאזמניה למיצר ביה תפילין לעולם, וצר ביה תפילין חד זימנא, אסור למיצר ביה זוזי
9. הקורא בתורה, פטור מהנחת תפילין כל היום, זולת בשעת ק"ש ותפלה
10. אבל ביום ראשון אסור להניח תפילין, מכאן ואילך חייב
11. בתשעה באב חייבין בתפילין
12. חתן ושושביניו וכל בני חופה, פטורים משום דשכיח שחרות וקלות ראש
13. כותבי תפילין ומזוזות הם ותגריהם ותגרי תגריהם פטורים מהנחת תפילין כל היום, זולת בשעת ק"ש ותפלה
14. היה צריך לתפילין ומזוזות ואין ידו משגת לקנות שניהם, תפילין קודמים
15. אין נקחין אלא מן המומחה, שבקי בהסירות ויתרות
16. לקח ממי שאינו מומחה, צריך לבדקן

1. כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו, אסור לישן בהם תלמוד בבלי מסכת שבת דף מט עמוד א

גמרא. אמר רבי ינאי: תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים. מאי היא? אביי אמר: שלא יפיח בהן. רבא אמר: שלא יישן בהן. ואמאי קרי ליה בעל כנפים? שפעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל, שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו. והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק. ראהו קסדור אחד - רץ מפניו, ורץ אחריו. וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו, אמר לו: מה זה בידך? אמר לו: כנפי יונה. פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה. לפיכך קורין אותו אלישע בעל כנפים. ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות? - משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה, שנאמר +תהלים סח+ כנפי יונה נחפה בכסף וגו' מה יונה כנפיה מגינות עליה - אף ישראל מצות מגינות עליהן.

רש"י מסכת שבת דף מט עמוד א

שלא יפיח - שיכול להעמיד עצמו בשעת הרוח.
שלא יישן בהן - שמא יפיח או יראה קרי, אבל אם יכול להזהר שלא יישן בהן - כל הגופים נקיים בהפחה, שיכולין להעמיד עצמן.
ינקרו את מוחו - שהוא תחת התפילין, ינקרו - לשון ניקור עינים.
קסדור - מנישטרא"ל +פקיד, משרת, + שהיה ממונה על כך.
כנפי יונה - כדמפרש לקמיה, מפני שהם מצות והם מגינין לישראל והוא להם ככנפים ליונה, שהיא נמשלת ליונה והמצות ככנפים.
כנפיה מגינות עליה - מן הצנה, ומכל עוף ואדם הבא עליה היא נלחמת ומכה בראש גפיה, מה שאין כן בשאר עופות.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כג עמוד ב

תנו רבנן: לא יאחז אדם תפילין בידו וספר תורה בזרועו ויתפלל, ולא ישתין בהן מים, ולא יישן בהן לא שינת קבע ולא שינת עראי.

רש"י מסכת ברכות דף כג עמוד ב

לא יאחז בידו וכו' ויתפלל - שאין דעתו מיושבת עליו בתפלה, שהרי לבו תמיד עליהן שלא יפלו מידו.
ולא יישן בהן - שמא יפיח.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כג עמוד ב

בעא מיניה רב יוסף בריה דרב נחוניא מרב יהודה: מהו שיניח אדם תפיליו תחת מראשותיו? תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי - שנוהג בהן מנהג בזיון, כי קא מיבעיא לי - תחת מראשותיו, מאי? - אמר ליה, הכי אמר שמואל: מותר, אפילו אשתו עמו. מיתבי: לא יניח אדם תפיליו תחת מרגלותיו מפני שנוהג בהם דרך בזיון, אבל מניח תחת מראשותיו; ואם היתה אשתו עמו - אסור; היה מקום שגבוה שלשה טפחים או נמוך שלשה טפחים - מותר. תיובתא דשמואל! תיובתא. אמר רבא: אף על גב דתניא תיובתא דשמואל - הלכתא כוותיה. מאי טעמא?

רש"י מסכת ברכות דף כג עמוד ב

מהו שיניח תפיליו תחת מראשותיו - בלילה כשהוא ישן. אם היה מקום גבוה שלשה טפחים - למעלה מראשותיו, ועליו נותן התפילין או למטה מראשותיו יוצא מקום מן המטה.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כד עמוד א

כל לנטורינהו טפי עדיף. והיכא מנח להו? - אמר רבי ירמיה: בין כר לכסת שלא כנגד ראשו. והא תני רבי חייא: מניח בכובע תחת מראשותיו! דמפיק ליה למורשא דכובע לבר. בר קפרא צייר להו בכילתא ומפיק למורשהו לבר. רב שישא בריה דרב אידי מנח להו אשרשיפא ופריס סודרא עלוייהו. אמר רב המנונא בריה דרב יוסף: זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דרבא ואמר לי: זיל אייתי לי תפילין. ואשכחתינהו בין כר לכסת שלא כנגד ראשו, והוה ידענא דיום טבילה הוה, ולאגמורן הלכה למעשה הוא דעבד.

רש"י מסכת ברכות דף כד עמוד א

כל לנטורינהו טפי עדיף - להו מבזיוני, כמה שהוא מוזהר על שמירתן מן העכברים ומן הגנבים טפי עדיף להו מבזיוני. בכובע - הוא הכיס שלהם. למורשא דכובע - שהתפילין נכרין בבליטתן בקצה הכיס, והוא כמורשא. צייר להו בכילתא - ביריעה הפרוסה סביבות מטתו קושרן. ומפיק למורשהו לבר - בליטת הקשר שהתפילין בולטין מן היריעה היה הופך לצד החוץ, ולא לצד המטה. אשרשיפא - ספסל. יום טבילה הוה - יום שטבלה אשתו, דהוה ליה ליל תשמיש, והיינו כשמואל דאמר אפילו אשתו עמו. ולאגמורן הלכה למעשה - מה שצוני להביאם לו לא עשה אלא ללמדני הלכה לעשות מעשה כשמואל.

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כו עמוד א

תנו רבנן: אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה, ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה. מאי טעמא? - אמר רב אשי: גזרה שמא ירדם. - אמר ליה אבבי: אלא הא דתניא: ישן אדם שינת עראי בתפילין, אבל לא שינת קבע, ליחוש שמא ירדם! - אמר רב יוסף בריה דרב עילאי: במוסר שינתו לאחרים. - מתקיף ליה רב משרשיא: ערבין ערבא צריך! - אלא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: במניח ראשו בין ברכיו עסקינן. רבא אמר: אין קבע לשינה. תני חדא: ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע, ותניא אידך: בין קבע בין עראי, ותניא אידך: לא קבע ולא עראי! - לא קשיא: הא דנקיט להו בידיה, הא - דמנחי ברישיה, הא - דפריס סודרא עלויה. וכמה שינת עראי? תני רמי בר יחזקאל: כדי הלוך מאה אמה, תניא נמי הכי: הישן בתפילין ורואה קרי - אוחז ברצועה ואינו אוחז בקציצה, דברי רבי יעקב. וחכמים אומרים: ישן אדם בתפילין שינת עראי, אבל לא שינת קבע. וכמה שינת עראי - כדי הלוך מאה אמה.

רש"י מסכת סוכה דף כו עמוד א

ירדם - שמא תחטפנו שינה, וישן קבע. אבל לא שינת קבע - שמא יפח בהן. מוסר שינתו לאחר - אומר לחברו: אם ארדם - העירני. ערבין ערבא צריך - שמא אף הוא ישכב וישן. בין ברכיו - דודאי לא ירדם. רבא אמר - לשמא ירדם לא חיישינן, הלכך, בתפילין שרי, וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי - לפי שאין קבע לשינה, ואין בה חילוק בין קבע לעראי לענין סוכה, שאין אדם קובע עצמו לשינה, שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך - הלכך זו היא שינתו, וגבי תפילין דטעמא שמא יפח בהם, ולא משום איסור שינה - בניים פורתא לא אתי לידי הפחה. דנקיט להו בידיה - לא קבע ולא עראי, שמא יפלו מידו. דמנחי ברישיה - עראי מותר, וקבע אסור, שמא יפח. דפריס סודרא עלייהו - הניחם אצל מראשותיו, בין קבע בין עראי, דלא נתנה תורה למלאכי השרת. וראה קרי - צריך לסלקן מראשו בעוד הקרי עליו.

ולא יאחז בקציצה - הן התפילין עצמן, דפוס מושבן ורצוען, ודומה לו במסכת גיטין בהניזקין (נח, א): ארבעים סאה קצוצי תפילין.

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד

הלכה טו

תפילין צריכין גוף נקי שיזהר שלא תצא ממנו רוח מלמטה כל זמן שהם עליו, לפיכך אסור לישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי אלא אם הניח עליהן סודר ולא היתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי, וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן.

הלכה טז

היו כ תפיליו כרוכין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע, ואינו אוכל בהם אלא אכילת עראי, אבל אם נכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על שלחנו עד שיטול ידיו ואחר כך יניחם ויברך על מזונו והוא לבוש בהן.

טו אורח חיים סימן מד

אסור לישן בהם אפי' שינת עראי כשאוחזן בידו אבל כשהן בראשו פורס עליהם סודר וישן בהם שינת עראי ולא חשיב היסח הדעת אלא כשהוא עומד בשחוק ובקלות ראש והרמב"ם ז"ל כתב דאפילו שינת קבע כשהם בידו מותר וא"א הרא"ש ז"ל לא כתב כן:

בית יוסף אורח חיים סימן מד

א אסור לישן בהם אפילו שינת עראי וכו'. בפרק מי שמתו (כג:) ת"ר לא יאחו אדם תפילין בידו וס"ת בזרועו ויתפלל ולא ישתין בהם ולא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי וכתבו ה"ר יונה (יד: ד"ה ולא) והרא"ש (סי' כח) דוקא כשהם בידו אבל כשהם בראשו מותר לישן בהם שינת עראי כדאמרינן בסוכה (כו:): הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח אבל כשהם בידו אפילו לישן בהם שינת עראי אסור שמא יפלו ואם תאמר והיאך שינת עראי מותר והלא אסור להסיח דעתו מהם ובשעה שמתנמנם מסיח דעתו מהם ויש לומר דלא הוי היסח דעת אלא כשעומד בקלות ראש ובשחוק אבל כשהוא מתנמנם אין כאן היסח דעת כי הוא שוכח הבלי העולם ואין כאן קלות ראש ע"כ: גרסינן בפרק הישן (סוכה כו.) תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך לא קבע ולא עראי לא קשיא הא דנקיט להו בדידה הא דמנחי ברישיה הא דפריס סודרא עלייהו וכמה תני רמי בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה. ופירש רש"י דנקיט להו בדידה. לא קבע ולא עראי שמא יפלו מידו: דמנחי ברישיה. עראי מותר וקבע אסור שמא יפוח: דפריס סודרא עלייהו. הניחם אצל מראשותיו בין קבע בין עראי דלא ניתנה תורה למלאכי השרת: ותו איתא התם ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישינן שינת עראי חוץ לסוכה מאי טעמא אמר רב אשי גזירה שמא ירדם אמר ליה אביי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין אבל לא שינת קבע ליחוש שמא ירדם אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן במניח ראשו בין ברכיו רבא אמר אין קבע לשינה. ופירש רש"י ירדם. שמא תחטפנו שינה וישן קבע: בין ברכיו. דודאי לא ירדם: רבא אמר. לשמא ירדם לא חיישינן הילכך בתפילין שרי וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשינה ואין בה חילוק בין קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם קובע עצמו לשינה שפעמים אינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך הילכך זו היא שינתו וגבי תפילין דטעמא שמא יפוח בהם ולאו משום איסור שינה בניים פורתא לא אתי לידי הפחה ע"כ.

וכתב הר"ן (סוכה יב: דבור ראשון) בשם הר"ז"ה (שם ע"א) דכהנך תלת ברייתות דלעיל דאוקימנא להו חדא בדנקיט להו בדידה וכו' קיימא לן אע"פ שלא כתבן הר"י בהלכותיו וראיתי אחד מחכמי הדור שכתב דלא סמכינן אהני מתניתא אלא אדרבי ינאי סמכינן דאמר (שבת מט.) תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים וכדפירשו אביי ורבא שלא יפוח בהם ושלא יישן בהם וכל שינה במשמע בין קבע בין עראי

וכתב עליו הראב"ד (שם בהשגותיו על הר"ז"ה) שיפה כתב אותו חכם אלא שלא פירש כל צרכו והטעם לפי שאין אנו יכולים לשער כדי הילוך מאה אמה הילכך אין ישינן בהם כלל כשהם בראשו וכל שכן כשהם בידו אבל דפריס סודרא עלייהו ומניחו בצדו מותר לישן כל שינה כדאיתא בברכות (כד.) מניחם בין כר לכסת שלא כנגד ראשו ודבר זה כבר הזכירו הרב בברכות ואין צורך לאלו הברייתות עכ"ל כלומר וגם הא דתניא דכי נקיט להו בדידה לא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי כבר הזכירה בפרק מי שמתו ת"ר לא יאחו אדם תפילין בידו וכו' ולא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי וה"ר יונה והרא"ש שפסקו דכשהם בראשו ישן בהם שינת עראי כמו שכתבתי לעיל תימה למה לא כתבו שיעור שינת עראי כמה היא ואפשר דסברי דלא קיימא לן כברייתא דתני ישן בהן שינת עראי אבל לא שינת קבע אלא כי הא דתניא התם הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח ופירש רש"י לפי שביום אין דרכו לישן עם אשתו ולא לישן קבע משום הכי רצה מניח אבל בלילה חולץ אפילו לשינת עראי דילמא מימלך וישן קבע והטעם שפסקו כברייתא זו משום דמשמע התם דרבי יוסי סבר הכי והלכתא כוותיה דנימוקו עמו (גיטין סז.) והביאני לומר כן מפני שכשרצו ה"ר יונה והרא"ש להביא ראיה דכשהם בראשו ישן בהם שינת עראי הביאו הא דתניא הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח ולא הביאו מדאוקימנא הא דתניא ישן בהם שינת עראי במנחי ברישיה ולפי זה צריך לומר דהא דמפרשי רבי יוחנן ורבא בהאי ברייתא דישן בהם שינת עראי לאו משום דסבירא להו כוותיה ולא באו אלא ליישב דלא ליקשו ברייתא זו וברייתא דקתני אין ישנן עראי חוץ לסוכה אהדדי ולפי שיטה זו צריך לומר שמה שכתבו ה"ר יונה והרא"ש דכשהם בראשו ישן בהם עראי כדאמרינן בסוכה הנכנס לישן ביום וכו' הכי פירושו מותר לישן בהם שינת עראי דהיינו שינת יום כדאמרינן בסוכה וכל שינת יום הוי עראי וכל שינת לילה הוי קבע:

והרמב"ם כתב בפ"ד (תפילין ה"ט"ו - טז) תפילין צריכין גוף נקי שיזהר שלא תצא ממנו רוח מלמטה כל זמן שהם עליו לפיכך אסור לישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי אלא אם הניח עליהם סודר ולא היתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן היו תפיליו כרוכין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע עכ"ל ומתוך

דבריו נראה שהוא מפרש את דאוקימנא הנך תלת ברייתות חדא בדנקיט להו בידיה וחדא בדפריס סודרא עליהו וחדא בדמנחי ברישיה דהיינו הא דקתני ישן בהם בין קבע בין עראי בדנקיט להו בידיה כלומר שהם כרוכין יפה בידו דליכא למיחש שמא יפלו כשיישן ולא דמי להא דת"ר לא יאחו אדם תפילין בידו וכו' ולא יישן בהם וכו' דההיא אחיזה בעלמא בלא כריכה. והא דקתני לא קבע ולא עראי בדמנחי ברישיה והא דקתני ישן בהם שינת עראי אבל לא שינת קבע בדמנחי ברישיה ופריס סודרא עליהו ובשיעור שינת עראי משמע ליה דרבי יוחנן פליג אדנתני רמי בר יחזקאל ומשמע ליה דרבא לא איפליג עליה דרבי יוחנן אלא במאי דמשמע מדבריו דהא דקתני אין ישינן עראי חוץ לסוכה כשאינו מניח ראשו בין ברכיו הוא אבל אם מניח ראשו בין ברכיו ישינן חוץ לסוכה דליתא דליתא דליתא חוץ לסוכה מניח ראשו בין ברכיו לא יישן חוץ לסוכה משום דאין קבע לשינה כלומר שאין אדם קובע לשינה שפעמים שאינו מנמנם אלא מעט ודיו בכך הילכך זו היא שינתו אבל במאי דמפליג בתפילין בין מניח ראשו בין ברכיו לאינו מניח מודה ליה כן נראה לי:

ובהגהות מיימוני (תפילין פ"ד אות כ) כתב בשם הרמ"ך שלדעת הרמב"ם הא דת"ר לא יאחו אדם תפילין בידו וכו' ולא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי צריך לדחוק ולפרש דלא יישן לא קאי אלא יאחו דרישא אלא מילתא באפי נפשיה הוא עכ"ל ואין צורך לידחק בכך אלא ההיא ברייתא בשאינן כרוכין בידו היא וכדפרישית. עוד כתב שם שינת עראי בפרק הישן פירש כמה שינת עראי כדי שיהלך אדם מאה אמה ואין לומר כן לדעת הרמב"ם דא"כ לא הוה שתיק מיניה אלא ודאי כמו שכתבתי עיקר: כתב העיטור (ה' תפילין ח"ו ס ע"ג) הא דאמרינן שלא יפוח בהם דוקא כשהן בראשו אבל כשהן בנרתקן לא קאמר ופשוט הוא:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מד

סעיף א

כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו, אסור לישן בהם * <א> אפילו שינת (א) עראי, אלא אם הניח עליהם סודר א ולא היתה (ב) עמו אשה, * (ג) ב ישן בהם (ד) ג שינת עראי. וכיצד הוא עושה, מניח ראשו (ה) בין ברכיו, והוא יושב וישן. היו תפילין כרוכין בידו, (ו) מותר לישן בהם אפילו שינת קבע. ואם אווחון בידו ואינם כרוכים בידו, (ז) ד אסור לישן בהם אפי' שינת עראי. הגה: ודוקא כשאוחון בלא נרתקן, אבל ה בנרתקן (ח) בכל ענין שרי (בי"ש בשם העיטור).

משנה ברורה סימן מד

(א) עראי - דגזרינן [א] שמא יבוא להפיח בהם וע"י הנחת הסודר עליהן יזכור שיש תפילין עליו ולא יבוא להפיח:

(ב) עמו אשה - אבל אם אשתו עמו [ב] אסור גזירה שמא ישמש בהן:

(ג) ישן בהם - ולא חשיב היסח הדעת אלא כשהוא עומד בשחוק וקלות ראש [ג] אבל כשהוא עוסק במלאכתו ואומנתו ואין דעתו עליהן ממש אין זה נקרא היסח הדעת [ד] אם לא שמטריד דעתו כ"כ לצרכי הגוף עד שלבבו פונה מיי"ש מחמת טרדתו וכן כשהוא ישן שוכח הבלי העולם. ומי"מ מצוה מן המובחר שיהא דעתו תמיד על התפילין ושלא יסיח דעתו מהן למשוך ולהרהר במחשבות רעות שמטעם זה חייב למשמש כל שעה שלא יסיח דעתו מהן [בי"ח] זולת [ה] בשעת התפלה והלימוד א"צ ליתן דעתו בהתפילין:

(ד) שינת עראי - [ו] ואין שיעור לזה וי"א כדי הילוך ק' אמה והוא חלק ס"ז משעה בקירוב וכן פסק הגר"א בביאורו:

(ה) בין ברכיו - דא"ל"ה [ז] חיישינן שמא יבוא להשתקע בשינת קבע:

(ו) מותר לישן - דלא חיישינן בזה להפחה כיון שאינם עליו:

(ז) אסור לישן - דחיישינן שמא יפלו מידו:

(ח) בכל ענין שרי - דאפילו אם יפלו על הקרקע אין חשש כ"כ ועיין בביאור הגר"א שכתב דדוקא אם הנרתק מחזיק טפח אז חשיב חציצה להפסיק בינו לקרקע:

ביאור הלכה סימן מד

* אפילו שינת עראי - דלא כהרא"ש ור"י שמתירין שינת עראי וביאור הגר"א בריש הסימן משמע שדעתו לפסוק כמותם להקל אך לדעתו לא מיקרי שינת עראי כ"א כדי הילוך ק' אמה ואף בזה דוקא אם הניח ראשו בין ברכיו וכמ"ש לקמיה באותו הסימן:

* ישן בהם וכו' - עיין במשנה ברורה סק"ג מה שכי' זולת בשעת התפלה והלימוד וכו' אף דבפמ"ג כתב דמצוה מן המובחר שלא יסיח דעתו כלל מתפילין אפילו בשעת ק"ש ותפלה לא סתמתי כן כי הבה"ט בשם האר"י ז"ל כתב להיפך ובפרט שמצאתי בספר אור זרוע וז"ל בסימן תקפ"ה וצריך אדם כשהוא לבוש תפילין לזכור שתפילין עליו ולא להסיח דעתו מהם שלא יישן בהם ולא יפוח בהם כי מחמת שזוכר שנושא שם הנכבד עליו אינו בא לידי קלות ראש ותופס יראת שמים בלבו כדאמרינן פרק א"ע וכו' הלכך כשאדם מכויין לבו בתפלתו או בהלכה שלו אין זה היסח הדעת דכ"ש דאיכא יראת השם עכ"ל:

2. אסור לתלות את התפילין בין ברצועה בין בתפלה עצמה אבל תולה הוא את הכיס שהתפילין מונחין בו

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה ט

כלי שהכינו להניח בו תפילין והניחם בו נתקדש ואסור להשתמש בו בדברי חול, הכינו ולא הניח בו או שהניח בו עראי ולא הכינו לא נתקדש והרי הוא חול כמו שהיה, ואסור לתלות את התפילין בין ברצועה בין בתפלה עצמה אבל תולה הוא את ז הכיס שהתפילין מונחין בו.

טור אורח חיים סימן מ

אסור לתלות תפילין בין ברצועה בין בבתים אבל מותר לתלותן בכיסן. בית שיש בו תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי והוא שאין השני מיוחד להם שאם הוא מיוחד אפילו מאה חשובין כאחד ואפילו נתן כלי בתוך כלי אסור להניחן תחת מרגלותיו אבל תחת מראשותיו בין כר לכסת מותר אפילו אם אשתו עמו:

בית יוסף אורח חיים סימן מ

א אסור לתלות תפילין בין ברצועה בין בבתים וכו'. בפרק מי שמתו (ברכות כד.). אמר רבי חנינא אני ראיתי את רבי שתלה תפיליו מיתבי התולה תפיליו יתלו לו חייו לא קשיא הא ברצועה הא בקציצה ואי בעית אימא לא שנא רצועה ולא שנא קציצה אסור וכי תלה רבי בכיסתא תלה ופסקו הר"ף (ברכות טו.) והרא"ש (שם פ"ג סי' לח) והרמב"ם (תפילין פ"ד ה"ט) כשינויא בתרא:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף א

(א) א <א> אסור לתלות תפילין, (ב) בין בבתים בין ברצועות, אבל מותר לתלותן (ג) [ב] בכיסן.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף א

(א) אסור לתלות - על היתד מפני שהוא דרך בזיון:

(ב) בין בבתים - שהבתים תלויות למטה ובין שהרצועות תלויות למטה. ומ"מ [א] באקראי בעלמא שאוחז התפילין בידו והרצועות תלויות למטה אין להקפיד אבל אם התפילין תלויין אסור בכל גווני ואין בכלל זה מה [ב] שהתש"ר תלוי באויר ומחזיקן ביד ברצועות ומשימם על הראש כי זהו צורך הנחתן. ויש מניחין הש"ר על הדף וכדומה בשעה שלובשין:

(ג) בכיסן - וס"ת אסור לתלותה [ג] בכל גווני אפילו כשהיא באה"ק ותולה האה"ק ועיין בח"א כלל ל"א שכתב דאפילו כשאה"ק מחובר ביתידות לכותל אסור כל שאין תחתיו עומד דבר מה [ד] וספרים כגון ספרי תלמוד וכדומה דומה לתפילין. ומ"מ ספרים או סידורי תפלות [ה] הקבועים בלוחות שבהם שלשלת של כסף אסור לתלותן בם שהלוחות אין דומות לכיס לפי שהן מחוברות לסידור והרי הן כסידור עצמו. מותר לכתוב [ו] פסוקים בנייר ולתלותן בפתח ביהכ"נ. נוהגים העולם [ז] להתענות כשנופל תפילין מידו על הארץ בלא נרתיקן וה"ה כשנופל ס"ת אפילו בנרתיקן. ועיין בא"ר שכתב דאפילו תפילין בנרתיקן יתן פרוטה לצדקה:

3. הנכנס לסעודת קבע, חולצן ומניחן על השלחן עד זמן ברכה רמב"ם הלכות דעות פרק ד הלכה ב

לא יאכל אדם עד שתתמלא כריסו אלא יפחות כמו רביע משבעתו, ולא ישתה מים בתוך המזון אלא מעט ומזוג ביו, וכשיתחיל המזון להתעכל במעיו שותה מה שהוא צריך לשתות, ולא ירבה לשתות מים ואפילו כשיתעכל המזון, ולא יאכל עד שיבדוק עצמו יפה יפה שמא יהיה צריך לנקביו, לא יאכל אדם עד שילך קודם אכילה עד שיתחיל גופו לחום, או יעשה מלאכתו או יתיגע ביגע אחר, כללו של דבר יענה גופו וייגע כל יום בבקר עד שיתחיל גופו לחום וישקוט מעט עד שתתישב נפשו ואוכל, ואם רחץ בחמין אחר שיגע הרי זה טוב ואחר כך שוהה מעט ואוכל.

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה ט

היו כ תפיליו כרוכין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע, ואינו אוכל בהם אלא אכילת עראי, אבל אם נכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על שלחנו עד שיטול ידיו ואחר כך יניחם ויברך על מזונו והוא לבוש בהן.

טור אורח חיים סימן מ

אסור לתלות תפילין בין ברצועה בין בבתים אבל מותר לתלותן בכיסן. בית שיש בו תפילין אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי והוא שאין השני מיוחד להם שאם הוא מיוחד אפילו מאה חשובין כאחד ואפילו נתן כלי בתוך כלי אסור להניחן תחת מרגלותיו אבל תחת מראשותיו בין כר לכסת מותר אפילו אם אשתו עמו: שכח ושמש מטתו בתפילין לא יאחז לא ברצועה ולא בבתים עד שיטול ידיו ויטלם. ישן בהן וראה קרי אוחז ברצועה ומסיר אותן אבל לא בבתים: הנכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על השולחן עד זמן ברכה וחוזר ומניחן:

בית יוסף אורח חיים סימן מ

ח הנכנס לסעודת קבע וכו'. בפרק מי שמתו (כג.): אמר רבי יצחק הנכנס לסעודת קבע חולץ תפיליו ואחר כך נכנס ופליגא דרבי חייא דאמר מניחן על שולחנו וכן הדור לו. ועד אימת אמר רב נחמן בר יצחק עד זמן ברכה. ופירש רש"י חולץ תפיליו. שמא ישתכר בסעודה ויתגנה בתפיליו: וכן הדור לו. שיהיו מזומנים לו ויחזור ויניחם בשעת ברכה. וכתבו הר"ף (שם טו.) והרא"ש (פ"ג סי' לב) וכן הלכה כלומר כרבי חייא וכדרב נחמן בר יצחק וכן פסק הרמב"ם בפרק רביעי (הט"ז) ומשמע

תפילין (7) י.

דלאכילת קבע דוקא צריך לחלצן אבל לא לאכילת עראי והכי איתא בהדיא בירושלמי פרק שני דברכות (ה"ג) וכן כתב המרדכי (הלי תפילין יג ע"ד) וכ"כ הרמב"ם (שם):

שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ח

* הנכנס לסעודת קבע, (יז) חולצן ומניחן (יח) על השלחן עד זמן ברכה, * וחוזר ומניחן. (יט) אבל לאכילת (כ) עראי אין צריך לחלצן.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ח

(יז) חולצן - די' [ל] לחוש שמא ישתכר בסעודה ויתגנה בתפילין:
(יח) על השולחן - כדי שיהיו [לא] מזומנים לו לחזור ולהניחן בשעת ברכה:
(יט) אבל וכו' - בספר שולחן שלמה מסתפק דאפשר דזהו דוקא מי שמניחן כל היום אבל לא מי שדרכו להניח בשעת ק"ש ותפלה:
(כ) עראי - נראה דשיעור אכילת עראי הוא כביצה וכדין סוכה בסימן תרל"ט יע"ש [מטה יהודה]:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ח

* הנכנס לסעודת וכו' עד זמן ברכה - ברמב"ם איתא דלובשן אחר שנטל ידיו מים אחרונים ומסתמא טעמו כדי שלא ילבשם בידים מזוהמות ולא הביאו האחרונים את דבריו ואפשר שטעמם דלפי מה דאנן פסקינן בריש סימן קע"ט דאפילו דיבור בעלמא אסור להפסיק בין מים אחרונים לבהמ"ז עיין שם בב"י כ"ש בזה ועיי"ש בריש סימן קע"ט במ"א. ועיין מה שנכתוב לקמיה לענין ברכה:

* וחוזר ומניחן - עיין בירושלמי בפי' היה קורא דמוכח שם עכ"פ לכל הגרסאות [עיין בפ"מ ובספר חרידים] דלסעודת קבע כשמסירן צריך אח"כ בשעת לבישה לחזור ולברך. והנה לדינא להמחבר לעיל בסימן כ"ה סי"ב בודאי צריך לחזור ולברך ואפילו לדעת הרמ"א דדעתו שם דכשמסירן ע"ד להחזיר מיד אין צריך לברך והכא נמי הרי הסירו והניחו אצלו על השולחן ע"ד לחזור ולהניחו בשעת בהמ"ז מ"מ הרי כתבו שם דכשמסירן ע"ד ליכנס בהם לבה"כ צריך לחזור ולברך לכו"ע דמפני שאין רשאי לילך בהם לבה"כ אידחי ליה שעה זו ממצוה וא"כ ה"נ כיון דגזרו חז"ל שלא ילך בעת הסעודה בתפילין א"כ אידחי ממצוה וצ"ע. ומהירושלמי אין ראיה די"ל לפי גירסת הפני משה שם וכן גירסת הגר"א בהגהותיו על הירושלמי דאיירי כשהסיר התפילין דהירושלמי איירי לפי מה דאיתא שם בברייתא [בבבלי ברכות כ"ג ע"ב] דצריך לפנות קודם שנכנס לסעודת קבע א"כ ממילא מוכרח לברך עתה על התפילין וספיקותינו הוא בשלא נפנה מקודם:

4. אפי' להניח בכלי תוך כלי, אסור להניחם תחת מרגלותיו. וכן אסור להניחם תחת מראשותיו כנגד ראשו

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה כד

בית שיש בו תפילין או ע ספר תורה אסור לשמש בו מטתו עד שיוציאם או יניחם בכלי ויניח הכלי בכלי אחר שאינו כליין, אבל אם היה הכלי השני מזומן להם אפי' עשרה כלים ככלי אחד הן חשובין, ואם הניחן כלי בתוך כלי מותר להניחן תחת מראשותיו בין כר לכסת שלא כנגד ראשו כדי לשמרן ואפי' אשתו עמו במטה.

בית יוסף אורח חיים סימן מ

ג ואפילו נתן כלי בתוך כלי אסור להניחן תחת מרגלותיו. גם זה פשוט שם (כג): דתחת מרגלותיו אסור מפני שנוהג בהם מנהג בזיון:

ומ"ש אבל תחת מראשותיו בין כר לכסת מותר אפילו אם אשתו עמו. שם בעיא דאיפשיטא ואע"ג דאיתותב אסיקנא דהכי הלכתא ואמרינן בגמרא והיכא מנח להו אמר רבי ירמיה בין כר לכסת שלא כנגד ראשו כלומר אבל כנגד ראשו אסור מפני שנוהג בהם מנהג בזיון ותמיהני על רבינו שהתיר סתם בין כר לכסת ולא חילק בין כנגד ראשו לשלא כנגד ראשו וכתב ה"ר יונה (שם טו. ד"ה ולהניחן) דכנגד ראשו אסור בכל ענין אפילו כלי בתוך כלי ואפילו אין אשתו עמו ושלא כנגד ראשו אם אשתו עמו צריך כלי בתוך כלי דהיינו כלי אחד והכר שהוא כלי שני ואם אין אשתו עמו אפילו בכלי אחד דהיינו בין הכר והכסת סגי ודקדק כן מסוגיית הגמרא ואח"כ כתב אבל רבינו משה (תפילין פ"ד הכ"ד) לא כתב כן שהוא לא חילק בין אשתו עמו לאין אשתו עמו ובכל ענין אמר שצריך כלי בתוך כלי לחומרא עכ"ל ולי נראה דאפשר דמשום דבאשתו עמו עסיק הרמב"ם משום הכי נקט אם הניחם כלי בתוך כלי אבל אין הכי נמי דלהרמב"ם נמי כשאין אשתו עמו לא בעינן כלי בתוך כלי ומדברי הרמב"ם בפרק ד' (שם) נראה דלא סבירא ליה כה"ר יונה דאמר שהכר חשוב כלי אחד אלא שצריך להניחם כלי בתוך כלי קודם שיניחם בין כר לכסת וכן הלכה:

שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ג

* אפי' להניח בכלי תוך כלי, אסור להניחם תחת מרגלותיו. וכן אסור להניחם תחת מראשותיו (ט) כנגד ראשו, אפילו בכלי תוך כלי ואפי' אין אשתו עמו. * אבל שלא כנגד ראשו, אם אין אשתו עמו, (י) ג [ה] מותר. * ואם אשתו עמו, צריך ד כלי (יא) בתוך כלי.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ג

(ט) כנגד ראשו - שהוא ג"כ דרך בזיון :

(י) מותר - אפילו שלא בכלי כלל רק שמניחן בענין שלא יתגלגלו משם לצדדין כגון שמניחן [יט] בין כר התחתון לכר שתחת ראשו שלא כנגד ראשו :

(יא) בתוך כלי - דהיינו שמניחן בתוך כלי או כיס המיוחד להן [כ] תחת הכר דהכר מיקרי כלי שני או שיניחן בלי כלי כלל [כא] תחת שני כרין [כב] ולא התירו חכמים להניח תפילין תחת מראשותיו [כג] כשאשתו עמו אפילו בכלי תוך כלי אלא כדי שישתמרו מן הגנבים והעכברים ולפיכך אם יש לו מקום אחר שמשתמרים שם לא יניחם כלל במטה. [כד] ומיהו אם יש למעלה מראשותיו מקום יוצא מן המטה שהוא גבוה ג"ט או נמוך ג' טפחים למטה מראשותיו מותר להניחן עליו :

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מ סעיף ג

* אפילו וכו' כנגד ראשו אפילו בכלי תוך כלי - ואפילו אם היו כבתי"כ קודם שנתנם תחת הכר וכ"ש אם ע"י צירוף הכר נעשה כלי בתוך כלי כן מוכח מן הרמב"ם. ועיין במ"א סק"ד ועכ"פ בדין זה לא פליגי האחרונים על הרמב"ם :

* אבל שלא וכו' מותר - עיין במ"ב דר"ל בין כר לכסת הכי איתא בגמרא ובכל הפוסקים והיד אפרים שכתב ואפשר דס"ל דדוקא וכו' א"י כונתו שהוא סותר דברי הט"ז ודברי הגמרא ואולי ט"ס יש בדבריו :

* ואם אשתו עמו צריך כלי בתוך כלי - עיין במ"ב שכי דבצירוף הכר נעשה כלי בתוך כלי כ"כ המ"א ובא"ר מחמיר כהרמב"ם דבעינן כלי בתוך כלי לבד הכר אבל בביאור הגר"א משמע כהמ"א וכ"פ הדה"ח וש"א :

5. גדול שכר מצות תפילין, וכל מי שאינו מניחם הוא בכלל פושעי ישראל בגופן.

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה כו

אע"פ שמצותן ללבשן כל היום בשעת תפלה יותר מן הכל, אמרו חכמים כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, וכל שאינו * מניח תפילין עובר בשמונה עשה שהרי בארבע פרשיות צוה על תפילין של ראש ועל תפילין של יד, וכל הרגיל בתפילין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו.

שולחן ערוך אורח חיים סימן לז סעיף א

גדול (א) שכר מצות תפילין, וכל מי (ב) שאינו מניחם הוא (ג) בכלל א פושעי ישראל (ד) בגופן.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לז סעיף א

(א) שכר - שכל המניחן מאריך ימים בעוה"ז שנאמר ד' עליהם יחיו כלומר אותם שנושאים שם ה' עליהם בתפילין יחיו ומובטח שהוא בן עוה"ב ואין אש של גיהנם שולט בו וכל עונותיו נמחלין לו. טור בשם השמושא רבא :

(ב) שאינו מניחם - פ"י אפילו מניעתו הוא רק לפרקים וכ"ש אם מבטל תמיד ממצוה זו והפמ"ג הביא בשם נ"צ דאפילו מי שביטל מתפילין יום אחד הוא ג"כ בכלל פושעי ישראל :

(ג) בכלל פ"י - ודוקא שאינו מניחן בשביל שהמצוה בזויה בעיניו אבל הירא להניחם משום דבעי גוף נקי ושמא לא יזהר בקדושה כראוי אע"ג דעבירה היא דבקל יכול אדם ליזהר בשעת ק"ש ותפלה [א] מ"מ לא הוי בכלל פושעי ישראל. וכ"ש אם המצוה תמיד חביבה עליו ונזהר שיהיה גוף נקי אך עתה אית ליה אונס חולי שאין גופו נקי לכו"ע אין עליו דין פושעי ישראל כלל. ודע דכתב הבי"ח דאפילו אם אין המצוה בזויה בעיניו אך ממנע /נמנע/ מלהניחם מפני ביטול מלאכה או שאר הפסד ממון או מחמת עצלות [ב] ג"כ הוא בכלל פ"י בגופן אך דיש חילוק ביניהם לענין עונש עי"ש. וד"ז הוא תוכחת מגולה לאותן אנשים שמפני עצלותן מצוי שיהיו תפיליהן מונחין על מצחן ולא על הקרקפתא וגם השי"י אין מונח על מקומו כדין דהלא זה הוא כמי שלא הניח כלל. וכבר זירז ע"ז ג"כ אותנו הפמ"ג בסימן כ"ז שכתב שם דתפילין שמונחין שלא במקומן הרי הם כמונחין בכיסן. ועיין לעיל בסימן כ"ז בבה"ל שהארכנו בזה :

(ד) בגופן - ודינו פסוק בש"ס ר"ה י"ז דאפילו הוא איש בינוני דדרכו של הקב"ה להטות הכף כלפי חסד מכיון שנמצא בתוך עונותיו עון זה כף חובה מכרעת והוא מוכרח לירד לגיהנם ואם ח"ו ג"כ עונותיו מרובין מזכותיו נידון בגיהנם י"ב חודש ואח"כ גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפזרת אפרן תחת כפות רגלי הצדיקים. וע"ש בתוס' דכ"ז בשלא עשה תשובה. [ג] ויען כי גדול כח המצוה כ"כ ולהיפך העונש ר"ל לכן יזהר כל אדם לקנות תפילין מסופר מומחה וי"ש ובעל תורה וכן רצועות יקנה מאיש נאמן כדי שיהא בטוח שנעבדו לשמן מעורות טהורות כי מי שהוא מניח תפילין פסולים לא לבד שאינו מקיים המצוה אלא [ד] שמברך כמה וכמה ברכות לבטלה שהוא עון גדול. ובעו"ה רבה המכשלה במה שקונים תפילין ורצועות ממאן דהוא לפי שמוכרים בזול ורובן אינם מרובעין ועוד יתר קלקולים שמצוי בהם בעת כתיבתן וכל ירא שמים יתן אל לבו אם על מלבושיו וכליו הוא מהדר שיהיו כתיקונם מכ"ש בחפצי שמים שלא יצמצם ויחוס על הכסף אלא יהדר לקנות אותן שהם בודאי כשרים אף שמחירים רב. וכתב הדי"מ בשם המרדכי יש לאדם להדר אחר תפילין נאים שנאמר זה אלי ואנוהו דהיינו שכתבן לבלר אומן בכתב נאה ובדין נאה ובקולמוס נאה וקלפים נאים :

6. מצותן להיותם עליו כל היום, אבל מפני שצריכים גוף נקי נהגו שלא להניחם כל היום

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה טו

תפילין (7) י.

תפילין צריכין גוף נקי שיזהר שלא תצא ממנו רוח מלמטה כל זמן שהם עליו, לפיכך אסור לישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי אלא אם הניח עליהן סודר ולא היתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי, וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן.

טור אורח חיים סימן לז

גדולה מצות תפילין שכל המניחן מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו ואמר רבא כל המניח תפילין ומתעטף בציצית וקורא ק"ש ומתפלל מובטח לו שהוא בן העוה"ב ואמר אביי מערב אני בו שאין אש של גיהנם שולט בו רב פפא אמר מערב אני בו שכל עונותיו נמחלין וכל מי שאינו מניחן הוא בכלל פושעי ישראל בגופן לכך צריך כל אדם להיות זריז בהן: מצותן להיותן עליו כל היום אבל מפני שצריכין גוף נקי שלא יפיח בהם וצריך שלא יסיח דעתו מהן בעודן עליו ואין כל אדם יכול לזוהר בהן על כן נהגו שלא להניחם כל היום ומ"מ צריך כל אדם לזוהר בהן להניחן בשעת ק"ש ותפלה: קטן היודע לשמור תפילין אביו חייב לקנות לו תפילין לחנכו:

בית יוסף אורח חיים סימן לז

ב וכתב עוד הרא"ש (ר"ה שם) דהא דאמרינן (שבת מט.) תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים לא שיהא צדיק כאלישע אלא שיוכל לזוהר משינה ומהפחה כמוהו דכיון שאירע לו נס בתפילין מסתמא היה שומרן בטהרה וכן פירשו התוספות (ד"ה כאלישע) והר"ן בפרק במה טומנין (כב: ד"ה ומדאמר) וכתב הרא"ש (הל' תפילין סי' כח) והאידנא שאין רגילין להניחן אלא בשעת תפילה בקל יכול אדם לזוהר באותה שעה וכך הם דברי רבינו:

שולחן ערוך אורח חיים סימן לז סעיף ב

* מצותן להיותם עליו כל היום, אבל מפני שצריכים גוף נקי שלא יפיח בהם ושלא יסיח דעתו מהם, ואין כל אדם יכול לזוהר בהם, ב נהגו שלא להניחם כל [ג] היום. ומ"מ צריך כל אדם לזוהר בהם (ה) להיותם עליו * (ו) בשעת ק"ש (ז) ותפלה.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לז סעיף ב

(ה) להיותם עליו - דבזמן קצר כזה בקל יכול לזוהר מהפחה ומהסח הדעת:
(ו) בשעת ק"ש - דכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו. ואם לא נודמן לו אז או שהיה חולה מעיים בשעת מעשה כל היום זמנו ומחויב להניחן עכ"פ כדי שלא יבטל יום אחד ממצות תפילין:
(ז) ותפלה - ועיין לעיל סימן כ"ה ס"ג. וזהו לכל אדם אבל אנשי מעשה נוהגין ללמוד אחר התפלה בתפילין [ה] אך יש לזוהר שלא לדבר בהם [ו] דברים בטלים דמלבד איסור דברים בטלים הוא בא ע"ז לידי היסח הדעת. ועיין לעיל בסימן כ"ח סק"ג ובמעשה רב:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לז סעיף ב

* מצותן וכו' - עיין בפמ"ג שמסתפק אם מן התורה חייב כל היום או מן התורה די ברגע אחד שמניח ומדרבנן כל היום ובטלוה עכשיו שאין לנו גוף נקי ומסיק דעיקרן של דברים דאם לא הניח יום א' כלל לתפילין ביטל מ"ע ובהניח רגע עליו קיים המצוה אבל מצוה מן המובחר מן התורה להיותן עליו כל היום וכו' עיין שם. ובספר ישועות יעקב פסק דמן התורה מצותן כל היום עיין שם. ועיין בספר א"ר שמוכח מדבריו דמי שיודע שיש לו גוף נקי אין לו לפטור א"ע ממצות תפילין כל היום. ופשוט דכונתו אם יודע שיוכל לזוהר א"ע ג"כ מהיסח הדעת דהיינו עכ"פ משחוק וקלות ראש כמו שכתבנו לעיל בכלל כ"ח ע"ש. ועיין בספר מעשה רב שכתב דאם חושש לזוהר א"ע ג"כ מהיסח הדעת דהיינו עכ"פ משחוק וקלות ראש כמו שכתבנו לעיל בכלל והרצועות יהיה ג"כ מכוסות מליך בשל יד לבד עכ"ד ואשרי המקיים כדינו כמשאחז"ל במגילה כ"ח שאלו תלמידיו את ר"א במה הארכת ימים א"ל וכו' ולא הלכתי ד"א בלא תורה ובלא תפילין:
* בשעת ק"ש ותפלה - ומ"ע כתב בתשובה שתיקן להניחם שנית במנחה ובע"ש לא יניחם שלי"ה:

7. צריך שיהיו תפילין עליו בשעת ק"ש ותפלה

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה כו

אע"פ שמצותן ללבשן כל היום בשעת תפלה יותר מן הכל, אמרו חכמים כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, וכל שאינו * מניח תפילין עובר בשמונה עשה שהרי בארבע פרשיות צוה על תפילין של ראש ועל תפילין של יד, וכל הרגיל בתפילין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו.

שולחן ערוך אורח חיים סימן כה סעיף ד

צריך שיהיו תפילין עליו (יד) בשעת ק"ש ותפלה.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן כה סעיף ד

(יד) בשעת ק"ש ותפלה - ר"ל לכל הפחות בשעת ק"ש ותפלה וכדלקמן בסימן ל"ז ס"ב ואמרינן בגמרא כל הקורא ק"ש בלי תפלין הרי הוא כאלו מעיד עדות שקר בעצמו ח"ו ופירשו בתוספות לפי שאומר וקשרתם לאות וגו' ואין קושר ואף שבדיעבד יצא ידי ק"ש מ"מ יש לו עבירה מצד אחר שמראה על עצמו שאין רוצה לקיים רצון הש"י וזהו עדות שקר שמעיד על עצמו ויש עוד פ"י אחר עיין בלבוש וכתב בספר חרדים דמזה נלמוד כשאומר ואהבת את ד' וגו' יראה להכניס אהבת הש"י בלבו שלא יהיה כדובר שקר ח"ו. ודע דלא אמרו כן אלא כשעושה כן במזיד שמתעצל להניח תפלין קודם ק"ש אבל מי שאין לו תפלין או כשהוא בדרך ומחמת קור וצינה אינו יכול להניח תפלין וכל כה"ג בודאי אין לו לאחר ק"ש בזמנה מחמת זה. לבוש בסימן נ"ח והעתקתי שם את לשונו ע"ש :

8. סודר דאזמניה למיצר ביה תפילין לעולם, וצר ביה תפילין חד זימנא, אסור למיצר ביה זוזי

טור אורח חיים סימן מב

אסור לשנות תפילין של ראש לעשותן של יד ואפילו ליקח רצועה מהם וליתן בשל יד אסור אבל משל יד לשל ראש מותר לשנות ואם היו חדשים שלא הניחן עדיין מותר לשנות אפילו משל ראש לשל יד סודר דאזמניה למיצר ביה תפילין וצר ביה תפילין אסור למיצר ביה זוזי אזמניה ולא צר ביה או צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה זוזי :

בית יוסף אורח חיים סימן מב

ג (א) סודר דאזמניה למיצר ביה תפילין וכו' עד סוף הסימן מימרא דרב חסדא בפרק מי שמתו (כג:) ובפרק נגמר הדין (סנהדרין מח.) וכתב המרדכי בפרק בני העיר (מגילה ס"י תתיט) ואזמניה פירוש לעולם ולא לפי שעה אז כי צר ביה חד זימנא קדיש ומשמע דאי צר ביה חד זימנא אדעתא למיצר ביה לעולם היינו אזמניה וצר ביה וכו"נ מדברי הרמב"ן בתורת האדם לגבי קבר (סוף ד"ה אבל) :

ב (ב), ג (ב) כתב רבינו הגדול מה"ר יצחק אבוהב ז"ל בשם ארחות חיים (שם) דתפילין של ראש דאתני עליהו מותר לעשותן של יד אפילו הם ישנים וכתב שדקדק כן מדאמרינן בגמרא (מנחות לד:) ולמאן דאמר הזמנה מילתא היא דאתני עליהו וכתב דנראה שהוא הדין אם התנה על סודר דצר ביה תפילי מהני כלומר אפילו אזמניה למיצר ביה תפילין אלא שהתנה שיוכל להשתמש בו כשירצה אח"כ בא לידי ספר ארחות חיים וכתוב שם כלשון הזה כתב הרמב"ם תפילה של ראש אין עושין אותה של יד וכו' במה דברים אמורים בשלבשן אדם אבל תפילין של ראש שלא לבשן אדם אם רצה להחזירן של יד מותר וכיצד הוא עושה טולה עליה עור עד שיעשה אותה אחת וקושרה על ידו וכן נמי דעת הר"י (ה"ל תפילין ז.). אבל הרב בעל התרומה (סי' רה) והר"י מקורביל (סמ"ק סי' קנט) לא עשו שום חילוק בדבר שכתבו הדבר בסתם מי שיש לו שני תפילין של ראש טולה עור על אחד מהם ומניחו בזרועו עכ"ל ולפי שראה רבינו הגדול מהר"י אבוהב ז"ל דאי אפשר לתפוס דבריו לדעת הרב בעל התרומה והר"י מקורביל כפשוטם דא"כ הם היפך הגמרא הוצרך לפרש דבאתני עליהו מייירי אלא דאכתי קשה דאם כן משמע דהרמב"ם אפילו בדאתני עליהו אסור ומנא ליה לומר שסובר הרמב"ם כן [בדק הבית] ועוד דבגמרא אמרינן דאפילו למאן דאמר הזמנה מילתא היא אי אתני עליהו שפיר דמי [עד כאן] :

שולחן ערוך אורח חיים סימן מב סעיף ג

* (ט) ד סודר (י) דאזמניה * למיצר ביה * (יא) תפילין * (יב) ה [ו] לעולם, * (יג) וצר ביה * תפילין (יד) חד זימנא, * (טו) אסור למיצר ביה (טז) זוזי. הגה: <א> ואם התנה עליו מתחלה, (יז) בכל ענין שרי. (ב"י בשם רבי ירוחם ומהר"א) וקלף המעובד (יח) לשם תפילין, אסור לכתוב עליו (יט) דברי חול, דהזמנה * (כ) כי האי גוונא * (כא) ו לגוף (כב) הקדושה, * (כג) מילתא היא (ר"ן סוף פ' נגמר הדין). אזמניה ולא (כד) צר ביה, או * ז צר ביה (כה) ולא אזמניה, * (כו) שרי למיצר ביה * זוזי.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מב סעיף ג

(ט) סודר - וה"ה אם עשה כ"ס [ח] מחדש לצורך תפילין ג"כ אין אסור להשתמש ביה חול עד דצר ביה דהזמנה לאו מילתא היא וה"ה בכל תשמישי קדושה אפילו תיק לס"ת. ותשמיש דתשמיש [ט] אין בו קדושה כלל :

(י) דאזמניה - אפילו בדבור בלבד וכ"ש אם נטלו ואמר זה יהיה לתפילין דמהני. ועיין בבה"ל מה שכתבתי בשם הר"ן :

(יא) תפילין - ותיק [י] של טלית לא מיקרי תשמיש קדושה רק תשמיש מצוה ולכן מותר להניח בו שאר דברים של חול דאף דמונח בו ג"כ תיק של תפילין לא הוי התיק של טלית כ"א תשמיש דתשמיש ואפי' אם ניתן בתוכו הסיודר שלו דיש בו קדושה או התפילין בלא תיק מ"מ בעת הצורך מותר ליתן בתוכו דברים של חול דהלא הוא עשוי מתחלה גם לטלית דהוא דבר של חול והוי כאלו התנה וכדלקמן בה"ה. ואותן האנשים ההולכין בדרך ומשתמשין בשק של תפילין בדברים של חול אף דמדינא אסור אעפ"כ [יא] יש ללמד עליהן זכות דכיון דרגילין בכך הוי כאלו התנו בתחלה. ואעפ"כ לכתחלה אין נכון לעשות כן :

(יב) לעולם - י"א דוקא בפירוש אבל בסתמא לא אמרינן דהזמנתו הוא על עולם כיון דסתם סודר אין מיוחד לתפילין אבל מדברי הגר"א בביאורו משמע דסתמא הוי כלעולם ולא מיעט המחבר בזה אלא היכא דהתנה שלא יהיה רק לפי שעה ולא לעולם ואם עשה כ"ס להניח תפילין או שאמר לאומן עשה לי כ"ס של תפילין לכו"ע הוי סתמא כלעולם :

(יג) וצר ביה - כ"ז בסודר או כ"ס שלו [יב] אבל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אא"כ גנב בגד [יג] וחתכו ועשה ממנו כ"ס דאז קניה בשינוי מעשה ואסרו. וקטן שצר ביה תפילין בהכ"ס שהזמינו לכך ג"כ נאסר אבל דבר הנאסר בהזמנה לחוד כמו שיתבאר לא מיתסר בהזמנת קטן דקטן יש לו מעשה ואין לו מחשבה אפילו גילו מחשבתם בדיבורם :

(יד) חד זימנא - אף שהיה רק לפי שעה דהוא דרך עראי כיון שהיה בסתמא מצרפינן המעשה להזמנה. אבל [יד] אם פירש בעת הנחה דהוא ע"מ לפנותו שרי להשתמש בו חול אח"כ ואם עשה הכיס לשם תפילין וצר ביה תפילין חדא זימנא אפילו [טו] ע"מ לפנותו אח"כ אסור למיצר ביה זוזי וה"ה אם היה כ"ס עשוי והוסיף בו איזה דבר לצורך תפילין לנאותו הוי כמי שעשה הכיס לשם תפילין עד שיטול מה שחידש ועיין בבה"ל:

(טו) אסור - לעולם אפילו [טז] לאחר שנתקלקל ואין ראוי עוד לתפילין וצריך גניזה:

(טז) זוזי - וכן שאר דבר אפילו דבר שיש בה קדושה כל שהוא למטה מתפילין כגון מזוזה וכנ"ל בסימן ל"ב ס"ח ולא נקט זוזי רק משום סיפא. ולפי"ז אין לתת סידור בכיס שהיה מיוחד מתחלה לתפילין לבד ואעפ"כ אין למחות בזה דכיון דרגילין בזה הו"ל כאלו התנו מתחלה וכנ"ל בס"ק י"א:

(יז) בכל ענין - אפילו [יז] עשה הכיס לשם תפילין וגם צר ביה [יח] בקביעות שרי כיון דהתנה בעת עשייה שיהיה יוכל לשנות כשירצה ותנאי מהני [יט] להשתמש בהן אפילו בעודן בקדושתן וכמשי"כ סימן קנ"ד ס"ח אך לתשמיש מגונה לא מהני תנאי וה"ה אם ירצה לכוון איזה דבר ברצועה הקבוע בתפילין שעליו דלא [כ] מהני משום ביזוי מצוה:

(יח) לשם תפילין - היינו הפרשיות של תפילין וה"ה עור המעובד להבתים ש"ר או [כא] של יד ואף דאין חקוק עליו השין מ"מ גוף קדושה מיקרי וכ"ש עור המעובד לס"ת או מזוזה:

(יט) דברי חול - אבל להורידו מקדושתו כגון לכתוב עליו [כב] מזוזה שקדושתה קלה מתפילין או [כג] שאר ד"ת מותר אפילו על עור שנתעבד לס"ת. וגט [כד] הוי דבר של חול ואסור לכתבו על קלף המעובד לס"ת אם לא שהתנה וכדלקמן:

(כ) כי האי גוונא - שהוא ע"י מעשה גמור לאפוקי אם היה רק הזמנה בדבור בעלמא או [כה] שהיה רק תיקון הקלף ושרטוטו לשמה:

(כא) לגוף וכו' - לאפוקי הזמנה לתשמישי קדושה כגון עשיית כ"ס לתפילין או [כו] עיבוד עור לרצועות שהוא רק תשמישי קדושה דמותר לשנותו אפי' לחול ועי' בביאור הלכה שביארנו דשלא במקום הדחק יש להחמיר בעיבוד עור לרצועות:

(כב) הקדושה - אבל הזמנה לגוף המצוה כגון ציצית שופר לולב סוכה נר חנוכה [כז] אפילו עשאן לכך לא מיתסרי דהזמנה לאו מילתא היא וכדלקמן בסימן תרל"ח ס"א בהג"ה ומותר להשתמש בהו חול אף בלי תנאי. ועיין לעיל בסימן כ"א ולקמן בסימן קנ"ד שיש עוד נ"מ בין קדושה למצוה:

(כג) מילתא היא - אף דבסעיף א' קי"ל דמותר לשנות הש"ר ולהורידו מקדושתו מטעם דהזמנה לאו מילתא היא אף דשם הוא גוף הקדושה [כח] שאני התם דעכ"פ עושה בהם קדושה קצת אבל הכא הלא רוצה לעשות בהם דבר חול ולזה מהני הזמנה בגוף הקדושה ועיין במג"א שהביא דיעות החולקין ע"ז וס"ל דאף בגוף הקדושה הזמנה אינה כלום ואעפ"כ לענין מעשה יש להחמיר כסברא הא' וכמו שכתבנו בביאור הלכה ועכ"פ מהני [כט] תנאי בזה מיהו אם התחיל לכתוב על הקלף סת"ם או שאר כתבי הקדש אפילו על הנייר אסור לכתוב אח"כ עליו דברי חול לכו"ע שזה עשה מעשה של גוף הקדושה [ל] ואפי' תנאי לא מהני בזה:

(כד) צר ביה - פי' [לא] לפי שעה וגם בסתמא אפי' אם עשה כן פעמים הרבה אך שבכל פעם היה לפי שעה דרך עראי לא נתקדש עי"ז אבל אם צר ביה בקביעות או שצר ביה אפילו פ"א אך שצר ביה אדעתא דקביעותא דהיינו שהיה אז בדעתו [לב] למיצר ביה תמיד אפילו לא אזמניה מעיקרא ג"כ אסור דהוי כאזמניה וצר ביה. ואם פי' ע"מ לפנותו אפילו צר ביה [לג] כמה פעמים וגם אזמניה מעיקרא מותר כל שלא עשה כ"ס לשם תפילין וכנ"ל בסק"ד:

(כה) ולא אזמניה - מעולם לשם תפילין:

(כו) שרי - י"א דהיינו דהסודר לא נתקדש ע"י שצר ביה פ"א בלי הזמנה אבל כל זמן שהתפילין שם אין מדרך הכבוד [לד] להניח יחד שם גם מעות אלא [לה] יקשרם בקשר בפני עצמו:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן מב סעיף ג

* סודר דאזמניה וכו' - עיין במ"ב במה שכו' אפילו בדבור בלבד והוא מהדה"ח שכתב כן אף דבפמ"ג מסתפק אולי אפי' במחשבה בלבד מהניא לא רציתי לסתום כן משום דבעיני יפלא למה העלימו הפוסקים עיניהם מהתוס' בסנהדרין מ"ח ע"א ד"ה נתנו דמסקי לבסוף דאפילו הזמנה בדיבור לא מהניא אא"כ נטלו ואמר זה יהיה לספר או למת עי"ש. ואין לדחוק דהתוספות לא קאמר אלא למי"ד דהזמנה מילתא היא משא"כ לדידן דבעינן ג"כ צר ביה מהני אפילו הזמנה גרוע אבל פשטא דסוגיא לא משמע שם כן עי"ש בגמרא ולאביי דאמר וכו'. וכן מדנקט הוסיף ביה דימוס וכו' משמע דיחוד בעלמא לא מהני אפילו לרבא עי"ש בתוספות ועכ"פ במחשבה בעלמא בודאי אין להחמיר. ודע דמה שכתבנו דאין די ההזמנה במחשבה דוקא אם לא צר ביה תיכף בעת ההזמנה רק לאח"ז ולא חשב אז כלל רק הניח בו בסתמא ופנייה אח"כ אבל אם המחשבה הזו היה בעת שצר ביה הרי צר ביה אדעתא דקביעותא ואסור אפילו אם פנייה אח"כ דמחשיב כמו צר ביה ואזמניה וכדלקמן. אח"כ מצאתי בעז"ה בחדושי רע"א ביו"ד סי' שס"ד בשם חדושי הר"ן שסובר ג"כ כמו שהערנו בתחלת דברינו דלפעמים אפילו הזמנה בדבור לא מהניא ואעתיק מה שכתב שם [לענין מת וה"ה לענין תפילין וכמו שכתב המ"א] דאם כשהניח התפילין באיזה דבר הזמנינו בפירוש שיהיה מיוחד לכך או שחשב כך בלבד נאסר אפילו בלא מעשה אפילו אם פנייה אח"כ להתפילין אבל אם ההזמנה היתה מקודם ולא הניח בו אז התפילין ולאח"ז בלא הסכמה אחרת [דאי הסכים אח"כ להניח בו רק אדעתא לפנותו ס"ל להר"ן דשרי בכל גווניו וכמו שנכתוב אח"כ בשמו] הניח בו התפילין תלוי בזה אם ההזמנה שמקודם היה ע"י מעשה נאסר בהנחת התפילין סתם שלאח"כ אע"ג דפנייה אח"כ להתפילין אבל אם ההזמנה הוא רק בדבור לא נאסר כיון דההזמנה היה שלא בשעת הנחת התפילין עכ"ד. והנה דין הראשון שלו הוא פשוט ומוסכם כמעט מכל הפוסקים וכמו שכתבנו מתחלה בעצמנו אך בדינו השני התעורר בזה דבר חדש. אח"כ מצאתי גם בא"ר שהעתיק להלכה דברי הש"ג דבדבור בעלמא לא הוי הזמנה ופשוט דמה שכתב המ"א דמדברי הש"ג לא משמע כן לא אהזמנה בדיבור קאי. ע"כ צ"ע למעשה בהזמנה בדבור בלבד. ומ"מ נראה דיודה הר"ן לדברי התוספות דאם נטלו ואמר זה יהיה לתפילין דמהני דזה מחשיב כמו מעשה וכמו שהוכיחו שם התוספות מהא דנתנתו לספר עי"ש:

* למיצר ביה - נ"ל דדוקא אם בעת ההזמנה היה לו כבר תפילין אז חל ההזמנה אבל אם עשה כ"ס לתפילין שיקנם אח"כ לא חל בזה ההזמנה והוי אח"כ כצר ביה ולא אזמניה דמותר אם הוא רק לפי שעה ואמינא לה מהא דסנהדרין מ"ח ע"א דנפש שבנאו לשם חי עי"ש ברש"י ופשוט:

* **תפילין וכו'** - עיין במ"ב סק"א במה שכתבתי דאף דניתן בתוכו תפילין וכו' עיין בח"א כלל י"ד סעיף כ"א דמש"כ ונ"ל וכו' ופשוט דט"ס הוא וצ"ל דאע"ג דניתן לתוכו תפילין וכו' דאל"ה הלא לא הוי אלא רק תשמיש דתשמיש אך בלא"ה דבריו צע"ג דמדמי זה לדינא דמ"א הנ"ל בסימן מ' סק"ב ומשמע מדבריו דלמ"א אסור בזה ולא נהירא דהלא הוא עשוי מתחלה גם לטלית דהוא לדבר חול וא"כ אין עליו שם תשמישי קדושה דהוי כאלו התנה בפירוש שיהא מותר להשתמש בו דבר חול וכמו שכתב המ"א כעין זה בסימן ל"ד סק"ו ע"ש ומה דאוסר המ"א בסימן מ' הנ"ל לשמש בהבית עד שיניחנו עוד בתוך כלי שם שאני דסברת המ"א דכיון דהוא מיוחד גם לתפילין שוב הו"ל כליון מה תאמר דכיון דהוא מיוחד גם לטלית תו אין על התיק הזה שום קדושה הלא שם אין תלוי בקדושה כלל דהרי אפי' מאה כלים זה עג"ז דבעלמא תשמיש דתשמיש אין בו שום קדושה ואעפ"כ אסור שם אע"כ דלא חשיב שם כיוסוי אלא בדבר שאין מיוחד לה תמיד וע"כ אוסר המ"א שם דהלא בהתיק של הטלית רגיל תמיד לכסות גם התפילין משא"כ בעניינינו דהאיסור להשתמש אינו רק בדבר שיש עליו שם ת"ק וזה הלא עשוי מתחלה גם לדבר חול ואולי דהח"א סובר דאף אם התנה שיהא מותר להשתמש בו איזה דבר חול אין מותר רק לאותו דבר:

* **לעולם** - עיין במ"ב סק"ב במש"כ י"א וכו' הוא דעת הא"ר ע"ש במה שהביא מתשובת חו"י דמשמע הכי ומש"כ מדברי הגר"א וכו' הוא ממש"כ מקור לדין זה דלעולם כמש"כ בהג"ה וכנ"ל ס"ב [דפשוט דהוא להוכיח דהגמרא לא איירי בהתנה שיהא רק לפי שעה או תנאי אחר שהוא למעט ההזמנה ומש"כ וכמש"כ הרא"ש בשם הירושלמי כיון בזה לתרץ קושית הפמ"ג במ"ז מנ"ל דתנאי מהני אפילו להורידן לחול דשם במנחות מיירי לענין להורידו לקדושה קלה וע"ז רמז וכמש"כ הרא"ש וכו' ע"ש דמיירי אפי' להורידו לחול] (ובעל דמשק אליעזר השיא את דברי הגר"א לענין אחר ללא צורך) ולכאורה לדברי הא"ר הנ"ל ל"ל להגמרא לומר בברכות כ"ג ע"ב הא דלא אזמני ע"ש ויש לדחות:

* **וצר ביה וכו'** - עיין במ"ב במה שכתב לענין קטן שצר וכו' ועיין בפמ"ג שכתב דקטן שצר לא מיתסר אלא בדצר ביה אדעתא דקביעותא או דאביו אזמין ל"י דאל"ה ה"ל כצר ביה ולא אזמין דאין לו מחשבה וממ"א לא משמע כן וכן הגר"ז והח"א סתמו כהמ"א וקושית הפמ"ג בקל יש ליישב לכאורה ואכמ"ל:

* **תפילין חד זימנא** - ואפילו בעידנא דצר עתה פעם ראשון אחר הזמנה צרר אותם עם מעות ג"כ אעפ"כ חלה הקדושה מאחר שהזמינו בתחלה לתפילין לבד וממילא דאסור לעשות כן אם לא שיחזור בפ"י מההזמנה הראשונה ואתי דבור ומבטל דבור וראיה מברכות כ"ג ע"ב ותניא אידך לא יצור ע"ש ואין לדחות דהברייתא איירי דזוקא שצר תחלה התפילין אבל בזמן אחד ש"ד א"כ ל"ל להגמרא לתרץ דאידך ברייתא איירי בדלא אזמניה יתרצנה כפשוטה עם מעותיו ממש בזמן אחד ודאי כמו שכתבנו. ואפשר עוד לומר דאם עשה כ"ס לשם תפילין ואח"כ צרר ביה מעות ואח"כ צרר ביה תפילין דאסור למיצר ביה זו"ז אח"כ כיון דבשעה שצר ביה המעות לא בטליה בפ"י מההזמנה. ואולי דזהו חשיב כביטול בפ"י וצ"ע. ודע עוד דמה שכתב המ"א בשם הטור דאם עשה הכ"ס לשם תפילין אפילו בדצר אח"כ ע"מ לפנותו אסור הר"ן בחידושו פ' נגמר הדין [והובא בחידושי רע"א ביו"ד סי' שס"ד ע"ש] לא ס"ל כן. ואעפ"כ אין להקל למעשה דדברי הטוש"ע שם נובע מהרמב"ן בספר תולדות אדם. ותיק של תפילין של יד עיין בפמ"ג בסימן קנ"ד שמצדד לומר דאין עליו שם תשמישי קדושה כי הבית עצמו אין עליו רק שם ת"ק דאין עליו השין ובמ"א ביארתי בכמה ראיות דאינו כן וגם הפמ"ג עצמו כתב שם לבסוף ע"ז וצ"ע וגם בסימן זה כתב בעצמו בא"א להיפך. ועוד דלא לישתמיט אחד מן הפוסקים להשמיענו דהאי דינא דר"ח דסודר דאזמניה למיצר ביה וכו' איירי דוקא בשל ראש ועוד ממקומו הוא מוכרע בברכות כ"ג ע"ב דקרמי הגמרא שתי ברייתות אהדדי בענין זה וא"כ לישני דהא ברייתא דתניא צורר אדם תפיליו עם מעותיו איירי בשל יד וא"ל דתפיליו משמע תרוייהו דאל"ה לתני תפלה א"כ הרי מוכח להדיא דאסור גם הש"י דהא מסתמא באידך ברייתא קתני ג"כ לא יצור אדם תפיליו עם מעותיו כדמשמע פשטיות הגמרא ע"ש ובדוחק יש לומר דהאיסור הוא משום רצועות שעליהן שיש בהן הקשר ש"י דלדעת רש"י הוא גוף הקדושה אבל א"כ אין יתרף הנ"י ואידך פוסקים דסברי דלא כרש"י ש"מ דהאי דינא דר"ח אשל יד נמי קאי:

* **אסור למיצר ביה וכו'** - עיין בתשובת שער אפרים סימן כ"א שהעלה דכל מה שהוא עודף על מקום הנצרך לתפילין לא מיקרי צורך תפילין לכן התיר שם בכ"ס התפילין שיש לו ב' כיסין זה תחת זה דמותר להניח התפילין למטה ומעות בכ"ס שהוא למעלה ממנו ע"ש [בה"ט]:

* **כי האי גוונא** - עיין מ"ב ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' נ"ה דדיו שנעשה לכתובת סת"מ הוי ג"כ הזמנה לגוף הקדושה ועדיף מיניה ואסור להשתמש ממנו לחול אם לא התנה מעיקרא וראיתי בספר משנת אברהם שהשיג עליו מהא דיו"ד סי' רע"ד בש"ד וט"ז שם ס"ק ג' ד' ה' ע"ש ובאמת יש לעיין הרבה בזה דכדבריו משמע בהרמב"ן במלחמות פ"ק דסוכה אף דהרמב"ן עצמו מיקל שם ה"ט דאיהו פליג על עיקר דין דהזמנה לגוף הקדושה משא"כ לדין וקושייתו יש ליישב דאפשר דשם איירי שלא נעשה בכיון לשם סת"מ והכתיבה גופא לא הוי כצר ב"י אדעתא דקביעותא דאפשר דלא נתקדש רק הדין דצריך להכתיבה ושם נשפך דיו יתר מהצורך על האות ע"ש ודומיא דמה שכתב הש"א הנ"ל וצ"ע ע"כ יותר טוב להתנות מתחלה בעת עשיית הדין:

* **לגוף הקדושה** - עיין במ"ב במה שכתב או עיבוד עור לרצועות הוא מהנ"י שהובא במ"א והביאו הצ"צ והא"ר להלכה אמנם יש לעיין קצת בזה דהנה הפמ"ג נשאר לבסוף בצ"ע על האי דצ"צ לפי דעת רש"י שס"ל דמקום הקשר של הדלית ויו"ד הוא קדושה עצמה נמצא דהעיבוד הוא הזמנה לגוף הקדושה. אולם ראיתי בצ"צ שרמז שם לעיין בתוספות שם במגילה כ"ו ע"ב כי באמת כמעט כל הפוסקים חולקין על רש"י והשו"ע ג"כ לקמן בסימן קנ"ד סתם דלא כוותיה ועוד נ"ל דאפשר דאפילו לדעת רש"י דהיוד והדלית הם הלמ"מ מ"מ כ"ז שלא נקשר הרצועה בהקציצה עדיין אין שם הזמנה עליה ע"י העיבוד דלא דמי לעיבוד של הקלף דהתם העיבוד הוא הכנה שיכתבו עליה ולכך תיכף משנעשה העיבוד הוא הזמנה משא"כ כאן דהעיקר הוא הלבישה על ראשו ועל ידו הקשירה של הרצועה בהקציצה היא הזמנה למצוה זו ולא העיבוד דאפילו אחר העיבוד עדיין אין על העור שום שם רצועה ואפילו אחר שיחתכנה לרצועות עדיין אין הרצועה מזומנת למצוה עד שיקשרנה בהקציצה דאז היא מזומנת לגוף הקדושה דהיינו הלבישה שע"ז נתקדש היו"ד והש"י כי פשוט שע"י העשייה לבד לא נתקדש עדיין האותיות וסברא זו ממש נזכרת בהמאור בהמאור במסכת סוכה וז"ל וה"ה לרצועות של תפילין אם בא לשנותן אחר העיבוד קודם שיחברם לקציצה הרשות בידו שאינן נאסרות בהזמנה אע"פ שעבדן לשמן עכ"ל ועי"ש יותר אלמא דהמאור ס"ל דאין עליה שם הזמנה למצוה כ"ז שלא קשרה בהקציצה וה"נ לדין דס"ל דהויא הזמנה לגוף הקדושה כ"ז שלא קשרה בהקציצה אין שם הזמנה עליה ומ"מ שלא במקום הצורך יותר טוב להחמיר בזה לצאת כל החששות כי לכאורה מהנ"י שמחמיר בעור המעובד להבתים לא משמע כסברא זו ובמקום הדחק יש להקל בכל גוונא כי הרז"ה יחידאה הוא שמחמיר בהזמנה לרצועה:

* מילתא היא - עיין במ"א שמצדד לפסוק כהרמב"ן שחולק ע"ז ולפי דברי הגר"א בביאורו שמתרץ היטיב שיטת הרז"ה והנ"י בעלי סברא זו וגם הביא שהריטב"א ג"כ ס"ל דהזמנה לגוף הקדושה מילתא היא קשה מאוד להקל נגד כל הני רבוותא שוב מצאתי לאחד מן האחרונים שכתב ג"כ דלמעשה יש להחמיר כסברא הא' וכן בתשובת משכנות יעקב בסימן נ"ה מכריע ג"כ לפסוק כהרמ"א ודלא כמ"א. ודע דמה שכתבתי במ"ב מיהו אם התחיל לכתוב וכו' ואפילו תנאי לא מהני בזה כן מוכח מא"ר ופמ"ג ושאר אחרונים ובאמת שכן מוכח ג"כ מהמג"א להמעין בו והח"א מיקל בתנאי גם בזה ולא ידעתי מנ"ל:

* צר ב"י - עיין במ"ב במש"כ או שצר ביה וכו' שהיה אז בדעתו למיצר וכו' אף דבפמ"ג משמע דבעינן צר בפירוש ע"מ למיצר לעולם השמטתי זה דכל האחרונים לא הזכירו זה רק כתבו סתמא אדעתא למיצר ביה תמיד ועל כולם בהר"ן שהעתיקתי למעלה כתוב בפירוש דמחשבה ג"כ מהני לזה. ועוד אפשר לומר דהפמ"ג ג"כ מודה לזה ולא נקט האי לישנא אלא משום דרוצה לסיים שם דאם צר בפ"י ע"מ לפנותו מותר אפילו צר כמה וכמה פעמים כל דלא תפר כ"ס לתפילין עיי"ש נקט בזה ג"כ בפ"י ודוחק:

* שרי למיצר וכו' - עיין במ"ב במה שכתב י"א וכו' הוא מרש"י ברכות כ"ג ע"ב ד"ה עם מעותיו וכו' עיי"ש ועיין בני"י בפ"י נגמר הדין שכתב ג"כ דכ"ז בשניטל התפילין אבל כ"ז שהתפילין עליהם אסור והעתיקו ג"כ הא"ר והגר"ז העתיק דשרי למיצר זווי עם תפילין יחד וצ"ע ע"ז ברכות כ"ג ע"ב ולפלא שלא זכר כלל דעת רש"י בזה: ודע דנ"ל דמה שכתב הנ"י אסור היינו רק שאין מדרך הכבוד וכמו שכתבנו בפנים אבל לא איסור ממש דאל"ה יתרץ הגמרא הרומיא דהברייתא דלא יצור היינו עם המעות ממש ובדלא אזמניה ואפשר שזה טעם הגר"ז שהשמיטו. ביו"ד סימן שס"ד ס"א דאם נתנו בו המת אדעתא לפנותו ולא הזמינו מתחלה מותר לאחר שפינהו משמע דבעוד שהמת שם אסור ליהנות מהקבר והגמרא מדמה אותם שם [בסנהדרין מ"ח] להדדי ולכאורה צ"ע על השו"ע בזה דמדמהשמיט דעת הנ"י בזה משמע דס"ל עכ"פ דמדינא לא נאסר הסודר להשתמש בו חול אפי"ן בעת שהתפילין שם ושם סתם דאסור ואפשר דאורחא דמילתא נקט שם השו"ע א"נ דמשום סיפא נקט שם עיי"ש ודוחק וצ"ע:

* זו"ז - עיין בספר נהר שלום שכתב דה"ה דמותר להשתמש בו תשמיש מגונה ודוקא לאחר שניטלו התפילין משם והביא ראייה לדבר עיי"ש:

9. תשמישי קדושה, כגון: תיק של ספרים ומזוזות, ורצועות תפילין, וארגז שנותנין בו ס"ת או חומש וכסא שנותנין עליו ס"ת, ווילון שתולין לפני ההיכל, יש בהן קדושה וצריך לגנון

בית יוסף אורח חיים סימן קנד

ג תשמישי קדושה כגון תיק של ספרים וכו'. גם זה ברייתא שם: ומ"ש וארגז שנותנים בו ס"ת או חומש. שם אמר רבא הני זבילי דחומשי וקמטרי דספרי תשמישי קדושה ניהו ונגנון ופירש רש"י קמטרי ארגזים וזבילי כמין דלוסקמי:

שולחן ערוך אורח חיים סימן קנד סעיף ג

* (ו) ה תשמישי קדושה, כגון: (ז) תיק של ספרים ומזוזות, <ב> ורצועות תפילין, (ח) וארגז (ט) שנותנין בו ס"ת או חומש (י) ו כסא שנותנין עליו ס"ת, (יא) ז <ג> ווילון שתולין לפני ההיכל, (יב) יש בהן קדושה (יג) וצריך לגנון. הגה: * (יד) ודוקא הדבר שמניחין בהן דבר הקדושה בעצמו לפעמים, או ח שנעשית לכבוד כגון (טו) המכסה שעל הקרשים של הספרים, אבל אותו מכסה שהוא לשמור אותו מכסה שעל הקרשים, לא מיקרי תשמיש, דהוי תשמיש דתשמיש, וכל כיוצא בזה. יש אומרים דלא מקרי ארון הקודש אלא אם הוא כמין ארגז, שאינו עשוי רק לכבוד התורה, * אבל ארון (טז) הבנוי ב [ג] בחומה הנעשה לשמירה, לא מיקרי תשמישי קדושה; וכל שכן אם הספרים (יז) ג מתקלקלים בו, (יח) ד דמותר ליטלן משם (מרדכי והגהות אשר"י פי' בני העיר). אסור לכבס (יט) מטפחת של ס"ת (כ) במי רגלים, מפני הכבוד (רבי' ירוחם נ"ב ח"ז ר"ן מרדכי פ"ק דמ"ק).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן קנד סעיף ג

(ו) תשמישי קדושה וכו' - והיינו דאף דבתשמישי מצוה קי"ל בסימן כ"א דלאחר שעבר מצותן מותר לזורקן בתשמישי קדושה אינו כן אלא אף לאחר שנתבלו ואין ראויין עוד לתשמישן מ"מ יש בהן קדושה וצריך לגנון וגם אסור להשתמש בהן שום תשמיש ודוקא תשמיש קדושה עצמה אבל דבר המשמש להתשמיש קדושה והוא הנקרא תשמיש דתשמיש אין בו קדושה ומותר להשתמש בהן אף בעודן קיימין [פמ"ג]:

(ז) תיק של ספרים - היינו תורה נביאים וכתובים שהם קדושה והתיק הוי תשמיש לקדושה [ה] וה"ה לשאר ספרי קודש ומש"כ ורצועות תפילין ה"ה [ו] לתיק שלהן וכל זה [ז] בין בשל יד ובין בשל ראש:

(ח) וארגז וכו' - מיירי שהוא כן ואפילו אם עדיין לא נתן בו רק פעם אחד או שלא הוכן מתחלה לכך אך שרגיל ליתן שם בקביעות ג"כ נתקדש עיי"ז וכנ"ל בסימן מ"ב במ"ב סק"ט וכו"ד עיי"ש:

(ט) שנותנין בו ס"ת - קמ"ל דלא נימא דלשמירה בעלמא עביד ולא לכבוד ואין על הארגז שם תשמישי קדושה [גמרא]. ואותן תיבות המיוחדות לשום שם ספרים שלנו שהספרים מכוסים בנייר ובעור או בקרשים מקרי התיבה תשמיש דתשמיש [ספר שיוירי ברכה בשם תשובת ר"י בן הרא"ש] ואף דבארגז שנותנין בו ס"ת קי"ל דאפילו הס"ת מונחת בתיק אפי"ה הוי הארגז תשמישי קדושה כמבואר ביי"ד סימן רפ"ב ס"י"ב אפשר דארגז שאני שעשוי לכבוד הס"ת כדאיתא בגמרא משא"כ באלו התיבות שעשוי רק לשמירה בעלמא:

(י) וכסא וכו' - הוא השלחן שעומד על הבימה ואף דעליו מונח מטפחת ועל המטפחת מונח הס"ת א"כ השלחן אינו אלא תשמיש לתשמיש אפי"ה דין תשמיש קדושה יש לו משום [ח] דלפעמים נותנין עליו הס"ת בלא מטפחת [גמרא]:

(יא) ווילון שתולין - הוא הפרוכת והיינו למנהג התלמוד שהיו לפעמים מניחין ס"ת עליה או שהיו מכסין בה הס"ת [ונראה שהיה זה דבר מצוי בזמננו] דאל"כ הו"ל תשמיש אקראי בעלמא ואין עיי"ז שם תשמיש קדושה [אבל האידנא דלא נהגינן הכי הו"ל רק תשמיש דתשמיש וזהו שהגיה הרמ"א לקמן בס"ו בהג"ה [אחרונים]:

(יב) יש בהן קדושה - וה"ה מקק ספרים ומקק מטפחותיהן והיינו רקב של הספרים והמטפחת שנעשה על ידי התולעת האוכלת [שבת צ' עמוד א']:

(יג) וצריך לגנוז - היינו אחר שנתבלו ואין עומדין לתשמישן עוד אפי"ה יש בהן קדושה ואסור להשתמש בהן או לזורקן ועיי"כ יגנום במקום המשומר משא"כ תשמיש דתשמיש אפילו בעודן קיימין מותר ליהנות בהן וכנ"ל :

(יד) ודוקא הדבר וכו' - זה הכלל כל שנוגע ממש בקדושה בלי הפסק אפי"ה שאין כ"כ לכבוד רק קצת שמירה כמו ארגז וכו' (לאפוקי ארון בחומה שהוא רק לשמירה בעלמא) ולכבוד אפי"ה שאין נוגע כך כמו טסי כסף ומכסה על הקרשים הואיל ומונח על הקדושה אפי"ה שיש הפסק תשמישי קדושה הוה משא"כ פרוכת שלנו בסעיף ו' אפי"ה דדבר יקר וכבוד הוא מ"מ הוי כמחיצה ואין מונח כלל על הקדושה [פמ"ג] ועיין בבה"ל מה שכתבנו בשם הגר"א בזה :

(טו) המכסה שעל הקרשים - שדרך היה לעשות לספרים תיק של קרשים ועליהן היו מכסין במכסה לנוי ולכבוד והואיל שהיא עשויה לכבוד הקדושה לכן נחשבת לתשמישי קדושה אף שאינה נוגעת בקדושה עצמה :

(טז) הבנוי בחומה - היינו שיש חלל בחומה כמין ארון וה"ה אם נעשה כן בכותל של עץ דבכל זה הוי כחדר בעלמא כיון שלא נעשה לכבוד רק לשמירה ואם עושין ארון עץ תוך חלל החומה אותו הארון תשמיש קדושה הוה וכן כששוחטים חתיכת בגד בתוך החומה שלא יתקלקלו הספרים יש על אותו הבגד שם תשמישי קדושה [פמ"ג] :

(יז) מתקלקלים - א"כ לא היה ראוי מעיקרא ולא חלה עליו שם קדושה דלא מקרי תשמיש ידיה אלא מזיק ידיה ובאופן זה [י] אפילו עשוי לנוי כיון שהוא מתקלקל אין עליו שם תשמיש קדושה :

(יח) דמותר ליטול משם - ר"ל דיטול הס"ת [יא] ומותר לסתור אותו המקום ולא הוי כשאר תשמישי קדושה דאין לקלקל וכנ"ל בסוף סימן קנ"ב עיין שם :

(יט) מטפחת של ס"ת - וה"ה [יב] לכל תשמישי קדושה :

(כ) במי רגלים - וה"ה בכל דבר המסריח [יג] כמו מי משרה של פשתן וכיו"ב :

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן קנד סעיף ג

* תשמישי קדושה וכו' - ולענין אי מהני בזה ז' טובי העיר לאפקועי המטפחת וכדומה לחולין כמו בביהכ"נ המבואר לעיל סימן קנ"ג ס"ז כתב המ"א שם בסימן הנ"ל סק"ד דלא מהני שום עצה לאפקועי תשמישי קדושה מקדושתיהו עיי"ש וכ"כ שם הא"ר וכבר כתבנו שם בשה"צ דכן מוכח מדברי הרמב"ן והרשב"א והרי"ף ר"פ בני העיר ונדחקו שם טובא גם בדינא דביהכ"נ טעמא מאי מהני זט"ה אלא דאסברו לה הרמב"ן והרשב"א דלא חמירא קדושתה מכל תשמישי מצוה דנזרקין לאחר שפוסקים מלעשות בהם מצוה עיי"ש ולא שייך כל זה בתשמיש קדושה אכן הפמ"ג בסימן קנ"ג אות י"ד בא"ה העיר דמדברי הרמב"ם פ"י מהלכות ס"ת משמע דגם בתשמישי קדושה מהני טובי העיר להוציאה לחולין עכ"פ אם מתכוין לעלווי בדמיה והטור ביו"ד רפ"ב מוסיף עוד דיכולין להוציאה לחולין אפילו למשתי בדמיה שיכרא היכא דאיכא טובים במא"ה וממש כמו בביהכ"נ דיכולין למכרה והלוקח משתמש בה לחולין וגם המעות יוכלו להוציא למשתי בהם שיכרא והב"י כתב שם דגם הרמב"ם מודה בזה היכא דאיכא טובי העיר במא"ה אלא דקיצר בלשונו עיי"ש בב"י וכן סתם בשו"ע יו"ד שם אלא דהאחרונים תמהו דמה יענו לקושית הרמב"ן וסייעתו עיין בתשובת חתם סופר סימן ל"ח שנדחק בזה [ומה שכתב שם לתמוה על הרמב"ם גופא שדבריו סותרין דברי עצמו בריש דין ד' קאי על כל דבריו שם בדין ד'] ולענ"ד ולא חילק דעיי"מ מכירה יוכל להוציאם לחול לא קשה מידי דדבריו שם בסוף דין ד' קאי על כל דבריו שם בדין ד'] ולענ"ד טעם הרמב"ם והטור הוא פשוט [דבאמת על טעם הרמב"ן כבר הקשה הר"ן ועיי"ש מה שחידש הוא בזה וגם דבריו דחוקין קצת] דס"ל דכח טובי העיר דמהני בביהכ"נ הוא משום דכל הנודר נודר על דעתם והוי כמו הקדש על תנאי דמהני וכעין ההיא דירושלמי פרק בני העיר [והביאוהו הראשונים] רבי ירמיה אזיל לגווהלנה חמתין יהבין מכושא בגו ארונא אתא ושאל לר' אמי א"ל אני אומר לכך התנו עליו מתחלה ולפי טעם זה אין חילוק בין תשמישי מצוה כמו ביהכ"נ ובין תשמישי קדושה ובכולהו מהני זט"ה וכן משמע במאירי במגילה שזה טעם דמהני טובי העיר שז"ל אבל אם מכרוהו זט"ה במעמד וכו' יצאה לחולין אפילו מכרו אותה להוריד דמיה לקדושה קלה ואפילו להוציאם לדברי חול וכן יצאה קדושת הבית לחולין ביד הלוקח לכל מיני תשמיש שלדעת כן הקדישה ובשלהם נסמכו עכ"ל [ומ"מ אפילו לפי סברא זו לא יתיישב מה שהסמך הטור ביו"ד שם דינא דאביו הרא"ש דיחיד בשלו הוא כטובי העיר במא"ה ומשמע ממנו שם להדיא דלפ"ז גם יחיד יכול למכור תשמישי קדושה שהקדיש להוציאם לחולין ובאמת קשה מאד נהי דאפשר לומר דבשעה שהקדיש הקדיש אדעתיה ותלה את הדבר ברצונו ולא גרע מאם תלה בדעת יחיד בעלמא וכמו שמצאתי באמת במרדכי בסימן תתכ"ד בשם הראב"ה עיי"ש מ"מ מסתברא דלא תלי בדעתיה אלא באם ירצה למוכרה ולהוציא הדמים לחולין רשאי אבל לומר שבשעה שהקדיש תלה בדעתו שאם ירצה להוציא את החפץ עצמו לחולין יהא רשאי זה לא מסתברא כלל ואדרבה כל שלא התנה בפירוש מסתמא הקדישה לעולם] ומ"מ לענין דינא אף דדעת הרמב"ם והטושי"ע שם להקל וגם מהראב"ה המובא במרדכי פרק בני העיר סימן תתכ"ו משמע ג"כ דמכירת בני העיר מהני לאפקועי לחולין אף קדושת תשמישי קדושה [אף שבבגדי ישע מפרש באופן אחר אבל דבריו דחוקין] מ"מ קשה להקל נגד כל הני רבוותא הרמב"ן והרשב"א והרי"ף הנ"ל וגם מלשון הגר"א בס"ט משמע ג"כ דאינו יכול להוריד תשמישי קדושה מקדושתן בשום גווי ועיין בפמ"ג בקנ"ג במשב"ז אות ט"ו שגם הוא נשאר בדין זה בצ"ע :

* ודוקא הדבר שמניחין וכו' - עיין במ"ב מה שכתבנו בשם הפמ"ג ומביאור הגר"א משמע דכל שהוא נוגע בקדושה עצמה אפי"ה שהוא רק לשמירה לבד מ"מ מיקרי תשמישי קדושה [ומה דפסק הרמ"א לענין ארון הבנוי בחומה דמשום שהוא לשמירה לא מקרי תשמישי קדושה צ"ל לדבריו משום דאינו מצוי שיונח ס"ת בתוכו בלא מטפחת ואין הארון נוגע בקדושה עצמה] ועיין מה שכתבנו לקמיה :

* אבל ארון הבנוי בחומה הנעשה לשמירה וכו' - הנה דין זה נובע מדברי האור זרוע והובא במרדכי ובהג"א ועיי"ש באור זרוע שמפרש הסוגיא מ"ד הני לאו לכבוד עבידן לנטורי בעלמא עבידן קמ"ל דר"ל דלכבוד עבידן ומזה הוציא דכל היכי דלשמירה עבידן לא הוי תשמישי קדושה ועיי"ש באור זרוע דכתב בעצמו דנוכל לפרש הסוגיא בהיפך דהיינו דס"ד כיון דלנטורי עבידן כאנדרונא דמ"א [וזו היא גירסת הרי"ף והרא"ש] קמ"ל דלא דמי לאנדרונא ולפ"ז אפילו אם הוא עשוי לשמירה יש עליו שם תשמישי קדושה מ"מ הוא מצדד לבסוף שיותר טוב שנפרש כפירוש הראשון אמנם מצאתי במאירי וכן ברבינו ירוחם שמוכח מהם שסוברים כפירוש השני דאפילו כשנעשה לשמירה הוא בכלל תשמישי קדושה ולפ"ז אפשר דלדידהו אפילו כשבנוי בחומה אותו המקום הוא בכלל תשמיש קדושה ואולי דכיון שהוא רק זוית בעלמא חקוק בתוך

חומת הכותל נתבטל אותו המקום לגבי שאר הכתלים והוי כאנדרונוא בעלמא ואין על זה המקום כ"א קדושת בית הכנסת וצ"ע:

10. הקורא בתורה, פטור מהנחת תפילין כל היום, זולת בשעת ק"ש ותפלה

טור אורח חיים סימן לח

חולה מעים ונשים ועבדים פטורין אבל ביום הראשון פטור מכאן ואילך חייב אפילו באו פנים חדשות. תשעה באב חייב בהן: חתן ושושבינו וכל בני חופה פטורין מתפלה ותפילין וחייבין בק"ש וכותבי ספרים תפילין ומזוזות הם ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקין במלאכת שמים פטורין מק"ש ומתפלה ומתפילין ומכל המצות: כתב הרמב"ם המצטער שאין דעתו נכונה פטור מהם שאין יכול לכוין דעתו שלא יסיח מהם: גרסינן במכילתא לזכרון בין עיניך מכאן אמרו המניח תפילין כקורא בתורה **והקורא בתורה פטור** מן התפילין וכתב רב שמואל בר חפני ליתא להך ברייתא דהא רבנן קשישי דתורתן אומנתן מניחין תפילין ומברכין עליהן ואי לאו דחובה הוא לא הווי מברכין עליהן. ובעל העיטור כתב ומסתברא לן דהקורא בתורה קאמר ולא בתלמוד ואינהו בגמרא עסקי ע"כ. ואין נ"ל לחלק דהא לענין ברכות התורה קאמר בפ"ק דברכות דאית להו חד דינא אמר רבא אסור למיחלף תפילין קמי רביה דכתיב וירם יד במלך ואמר רבי יוחנן שחלף תפילין לפניו ומאי תקנתיה לכרוך רביה ברישא והדר כרכי תלמידים אמר רבא לא כשר לאנחי תפילין אלא למאן דקרי תורה נביאים וכתובים תורה במאי בספר בראשית פסוק אחד בנביאים במאי בספר שמואל פסוק אחד בכתובים במאי בספר תהלים פסוק אחד בתלמוד תמניא מתיבי מנא לן דתנן שמואל הקטן אומר בן עשר שנים למקרא בן י"ג למצות אמר אביי והוא דידיע לתרגומי בכלהו: היה צריך לתפילין ומזוזות ואין ידו משגת לקנות שניהן תפילין קודמין:

בית יוסף אורח חיים סימן לח

י גרסינן במכילתא (פרשת בא פ"ז) לזכרון בין עיניך מכאן אמרו המניח תפילין כקורא בתורה כו' עד ואינהו בגמרא עסקי. כל זה כתב הרא"ש בסוף הלכות תפילין (סי' כט) והא דגרסינן במכילתא כתבו התוספות בפרק קמא דר"ה (יז). גבי קרקפתא דלא מנח תפילין וגם הרב רבינו ניסים כתבה שם (ד' ד"ה בינונים) וכתב דאפשר דטעמא דמילתא משום דהעוסק במצוה פטור מן המצוה אי נמי שהעוסק בתורה אינו צריך אות שדברי תורה הן עליו לאות והמרדכי כתב בהלכות תפילין (יד ע"ג) ושמה מה שאומר במכילתא שהוא פטור היינו בשעה שעוסק בתורה וה"ר יונה כתב בפרק היה קורא (שם) דלא בא במכילתא לפטור שלא יניחם בשעת ק"ש ותפילה שזה צריך הוא כדי לקבל עליו עול מלכות שמים שלמה אלא החיוב של כל היום הוא שפוטר למי שעוסק בתורה ולפי דבריו שפיר נקטינן כברייתא זו וליתא לקושיא דרב שמואל בר חפני דרבנן קשישי בשעת תפילה הווי מנחי להו ובהא לא איירי במכילתא ולדברי המרדכי וסברא קמא דהרב רבינו ניסים נמי אתי שפיר דרבנן קשישי לא היו פוסקים מלימודם כדי להניח תפילין דהא בשעת תפילה הוא דמנחי להו ובמכילתא לא פטר אלא שלא יפסיק מלימודו ואפילו אם תמצא לומר דרבנן קשישי הווי פסקי מלימודם כדי להניח תפילין לא קשה דמכילתא מיירי במי שתורתו אומנותו כגון רשב"י וחבריו אבל מי שאין תורתו אומנותו כל כך לא מיפטר וכדאיתא בפרק קמא דשבת (יא.) וגם בירושלמי שהבאתי בסמוך ועוד יש לומר דאפילו רבי שמעון בן יוחאי וחבריו אם רצו להניח תפילין מברכין עליהם דהא דפטירי היינו אם לא רצו להפסיק אבל אם באו להפסיק חיובי מיחייבי ומברכין עליהם והרוקח כתב בסימן שס"ט על המכילתא דאין לומר פטור ממש אלא מעלין עליו כאילו שונה בתורה וכל שכן שאם שונה בתורה ששכרו כפול ע"כ: ומ"ש רבינו על דברי בעל העיטור ואין נראה לי לחלק דהא לענין ברכת התורה קאמר בפרק קמא דברכות (יא:) דאית להו חד דינא. ויש ליישב דבעוסק בתורה שבכתב שזכר בה יציאת מצרים כמה פעמים הרי הוא זוכר על ידיה יציאת מצרים ואינו צריך זכרון אחר מה שאין כן כשהוא עוסק בתלמוד ומכל מקום אין דברי בעל העיטור נראין:

שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף י

* יג הקורא (לב) [יב] בתורה, (לג) פטור (לד) מהנחת תפילין כל היום, זולת בשעת ק"ש ותפלה.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף י

(לב) בתורה - אפשר [יח] דדוקא בתורה שבכתב אבל לא בעוסק בגמרא דתורה י"ל שהיא עצמה אות שזכר בה יציאת מצרים:

(לג) פטור - ר"ל שא"צ לפסוק מלימודו כדי להניחם אבל קודם לזה [יט] חייב. גם באמצע אם רוצה לפסוק ולהניח ג"כ [כ] רשאי ויכול [כא] לברך עליהן שאע"פ שפטור מלהפסיק בשבילן מ"מ כיון שרוצה להפסיק מלימודו הרי חייב בתפילין מיד שמפסיק:

(לד) מהנחת תפילין - ואע"ג שמחוייב להפסיק מת"ת כדי לקיים כל המצות שחיובן עליו כדאיתא ביו"ד סימן ר"מ [כב] שאני מצות תפילין שעיקר תועלתה הוא לתורה כדכתיב ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך ע"כ מכיון שכבר עוסק בתורה מקודם אין צריך לבטל תורה בשביל זה זולת בשעת ק"ש ותפלה כדי לקבל עליו עול מלכות שמים וגם שאז עדיין אינו עוסק בתורה ומחוייב להיות עליו תפילין. והגר"א פסק בביאורו דדוקא מי שתורתו אומנתו כגון רשב"י וחבריו אבל כגון אנו צריכין להפסיק אף לתפילין:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף י

* הקורא בתורה פטור וכו' - עיין במ"ב ס"ק ל"ג דקודם לזה חייב כן איתא בביאור הגר"א והעולם נוהגין להקל בזה ואפשר שטעמם שסומכין על הא דסימן ל"ז ס"ב ועיין מה שכתבתי שם בביאור הלכה ועיין עוד בביאור הגר"א שמשמע מדבריו שאפילו לדעת השו"ע דלא מחלק לענין תורתו אומנתו לא מקילינן רק לענין שא"צ לפסוק מלימודו כדי להניח אבל

אם הם כבר עליו שלבשן לק"ש ותפלה או קודם שהתחיל ללמוד אז צריך שיהיו עליו אף בעת הלימוד ולא יסלקם באמצע דומיא דמאי דפסק בהג"ה בסעיף הקודם דהיא דבלי טורח יוכל לעשות שתיהן דצריך לעשות שתיהן:

11. אבל ביום ראשון אסור להניח תפילין, מכאן ואילך חייב

בית יוסף אורח חיים סימן לח

ה אבל ביום ראשון פטור מכאן ואילך חייב אפילו באו פנים חדשות. בפרק ואלו מגלחין (מועד קטן כא.) אסיקנא דהלכה כרבי יהושע דאמר אבל שני ימים הראשונים אסור להניח תפילין משני ושני בכלל מותר להניח תפילין ואם באו פנים חדשות חולץ ורבא פליג ואמר כיון שהניח בשני שוב אינו חולץ לפנים חדשות והלכתא כוותיה דבתרא הוא ובפרק ב' דסוכה (כה:) אמרינן אבל חייב בכל המצות חוץ מתפילין והני מילי ביום ראשון דכתיב (עמוס ח י) ואחריתה כיום מר וכן כתב הרי"ף בפרק ואלו מגלחין (יג.) וזה לשונו ומסקנא אינו אסור אלא ביום ראשון בלבד דעיקר מררא חד יומא הוא דכתיב ואחריתה כיום מר וכיון שהניח יום שני שוב אינו חולץ ואפילו באו פנים חדשות וכתב עליו הרא"ש (מו"ק פ"ג סי' לז) מה שכתב הרי"ף דאינו אסור אלא יום ראשון בלבד לפי שיום ראשון כולו אסור אבל שני אינו אסור אלא מקצתו כדאמרינן אבל שני ימים הראשונים אסור להניח תפילין משני ושני בכלל מותר ופירש רש"י דשני ימים אסור מקצת שני ככולו וכהאי גוונא אמרינן בפרק שני דסוכה והני מילי יום ראשון אבל יום שני לא קא חשיב משום דמקצת היום ככולו ויראה דמיד בהנץ החמה אמרינן מקצת היום ככולו עד כאן ונראה מדבריו דאע"ג דסבירא ליה לילה זמן תפילין הוא כיון שאסור להניחם בתחלה אין הלילה עולה לו וצריך להמתין עד הנץ החמה: והר"ן כתב בפרק שני דסוכה (יא: ד"ה אבל) ג"כ דכי אמרינן והני מילי ביום ראשון הכי קאמר הני מילי דמיפטר כוליה יומא ביום ראשון אבל בשאר ימים לא מיפטר כוליה יומא דאפילו במקצת שני חייב אלא שמדברי הרי"ף נראה דלא מיתסר ביום שני כלל ואף הרמב"ם (אבל פ"ד ה"ט) כתב כן וכתב הרמב"ן בספר תורת האדם (ענין האבלות ד"ה הנחת תפילין) דאפשר דהיינו טעמא לפי שאין מניחין תפילין בלילה דלאו זמן תפילין הוא ואפילו הכי עולה הוא למקצת היום ונמצא שאינו אסור ולא נפטר מלהניח תפילין אלא יום אחד בלבד שהרי ביום השני בשחרית חייב בהן וכתב הר"ן ועדיין אין זה מחזור לי שאם כן לא הוה ליה למימר אבל שני ימים הראשונים אסור להניח תפילין עכ"ל ונראה שטעמו משום דכיון שאמרו שני ימים הראשונים אסור להניח תפילין אם תימצא לומר דלא מיתסר אלא יום אחד וליל שני כיון דלילה לאו זמן תפילין אי"כ לא נאסר אלא יום אחד בלבד ולי נראה דיש לומר דאע"ג דלילה לאו זמן תפילין הוא מטעם שמא יישן בהן אבל מיתסר נמי מטעם אבילות:

שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ה

<ג> אבל (טז) ביום [ד] ראשון (יז) אסור להניח תפילין, (יח) מכאן ואילך (יט) ה חייב, אפי' באו (כ) ו פנים חדשות.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ה

(טז) ביום ראשון - פי' אפילו ביום שנקבר [יא] שאינו יום המיתה כיון שהוא יום ראשון לאבילות ולמנחמים וע"כ אפילו אם נקבר [יב] בלילה לא יניח תפילין ביום אבל אם מת או נקבר בחוה"מ מניח תפילין בין בחוה"מ [והפמ"ג בסימן ע"א מפקפק בזה דמ"מ יום מר הוא לו היום הראשון ועכ"פ צריך לזוהר שלא לברך עליהן ובלא"ה המנהג שלא לברך על תפילין בחוה"מ] ובין לאחר המועד אף שהוא יום ראשון לאבילות מ"מ כבר נחמוהו מנחמים במועד וכן כשנקבר ביו"ט שני יניח תפילין בא"ח דיו"ט שני עולה למנין שבעה ויום שאחר המועד יחשב לשני וכן אם שמע שמועה קרובה [דהיינו בתוך שלשים אפילו ביום ל' עצמו] ג"כ דינו כיום הקבורה ולכן אפילו אם שמע בלילה לא יניח תפילין ביום ואפילו בא לו שמועה קרובה כשכבר הניח תפילין והתחיל להתפלל חולצן. ואם שמע שמועה רחוקה דהיינו לאחר שלשים שאין האבילות רק שעה אחת מותר להניח תפילין וכ"ש שא"צ לחלצן וע"כ אם בא לו השמועה באמצע פסוקי דזמרה וכה"ג לא יחלוץ התפילין רק יחלוץ מנעליו משום אבילות ואם ע"י השמועה בא לידי בכי צריך לחלצן כדמוכח מיו"ד סימן שפ"ח סי"ב וסימן ת"ב בש"ך סק"ב ועיין לקמן בס"ט:

(יז) אסור - דתפילין נקראין פאר בפסוק ואבל מעולל באפר ואין נאה לתת פאר תחת אפר:

(יח) מכאן ואילך - דכתיב ואחריתה כיום מר ש"מ דעיקר מרירות הוא יום ראשון:

(יט) חייב - משמע דחייב מיד ויש פוסקים [יג] דביום ב' אין להניח קודם הנץ ע"כ מהנכון להמתין מלהניח עד אחר הנץ:

(כ) פנים חדשות - לנחם אותו ומשמע דמניח לכתחלה אבל [יד] האחרונים מסקי דאין להניח בפניהם תפילין עד שילכו להם אלא דאין חולץ אם הניח קודם שבאו פנים חדשות:

12. בתשעה באב חייבין בתפילין

שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ו

בתשעה באב (כא) חייבין בתפילין (וע"ל סימן תקנ"ה).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ו

(כא) חייבין בתפילין - דלא חמיר ת"ב משאר ימי אבילות:

13. חתן ושושביניו וכל בני חופה, פטורים משום דשכיח שכרות וקלות ראש

ז חתן ושושביניו (פי' ריעיו השמחים עמו) (כב) וכל בני חופה, (כג) פטורים משום דשכיח שכרות וקלות ראש.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ז

(כב) וכל בני חופה וכו' - ודוקא [טו] במקום החופה דשם שכיח שכרות וקלות ראש :

(כג) פטורים - בתשובת רמ"א סימן קל"ב כתב דהאידינא שאף החתן חייב בק"ש ותפלה [כמו שכתב בסימן ע"י] ממילא חייבין החתן וכל בני החופה גם בתפילין עיי"ש ועיין במ"א שמפקפק בדינו ומצדד לפסוק כהשו"ע דפטורין מתפילין בעת המשתה וגם לענין תפלה המיקל כדעת רש"י לפטור בעת המשתה לא הפסיד אם החתן מיסב אצלם דאז הוי מצוה לדעת רש"י אבל מדברי הגר"א בביאורו משמע שאין להקל לענין תפלה וכמו שכתב בב"י בסימן רל"ב ועיין בעולת תמיד ובברכי יוסף שכתבו דנתפשט המנהג כהרמ"א שהחתן וכל סיעתו קורין ומניחין תפילין ומתפללין מיום הראשון עד יום השביעי :

14. כותבי תפילין ומזוזות הם ותגריהם ותגרי תגריהם פטורים מהנחת תפילין כל היום, זולת בשעת ק"ש ותפלה

שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ח

* כותבי תפילין ומזוזות * הם (כד) ח ותגריהם (כה) ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים, פטורים מהנחת תפילין כל היום, ט זולת בשעת ק"ש ותפלה. הגה: * ואם היו * (כו) צריכים לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפלה, * (כז) אז פטורין מק"ש ותפלה ותפילין. * (כח) דכל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת * (כט) אם י צריך לטרוח אחר האחרת, אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טורח, יעשה שתיהן (הגהת אשרי בשם א"י ור"ן פי' הישן).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ח

(כד) ותגריהם - אף שמרויחין מזה ודוקא אם עיקר כוונתם כדי להמציאן למכור למי שצריך להם אבל אם עיקר כוונתם רק להשתכר לא מיקרי עוסק במצוה [מ"א]:

(כה) ותגרי תגריהם - הקונים מן הקונים למכור על יד על יד :

(כו) צריכים וכו' - כגון שנזדמן לו קונה שרוצה לקנות סת"ם והקונה רוצה לפרוש בים או בשיירא עכשיו ואי אפשר לו להמתין עד שהסופר או התגר יקיים מצוה אחת שבאה לידו כגון הנחת תפילין או ק"ש וה"ה שאר כל המצות ע"כ מותר לכתוב ולמכור לזה אע"פ שעיי"ז יעבור זמן המצוה [לבוש] ועי' בבה"ל :

(כז) אז פטורין וכו' - ומיירי שכבר התחיל לכתוב קודם שהגיע זמן ק"ש אבל משהגיע הזמן אסור להתחיל לכתוב כמש"כ ס"י ע"ב ס"ב כ"כ המ"א אכן לפי מה שציירו מתחלה בשם הלבוש שהקונה צריך לעבור בים או בשיירא וא"א לו להמתין עד שהסופר יקיים ק"ש ותפלה פשוט דלכו"ע מותר הסופר לעשות לו מלאכתו אם הוא משער שישיאר לו זמן לקרות ואם יוכל לקרוא פרשה אחת מקודם יקרא :

(כח) דכל העוסק וכו' - ודוקא עוסק במצוה כגון בשעה שהוא לובש התפילין או עוסק בתיקוני האבידה כגון לשוטחה לצורכה או להשיבה לבעליה וכל כה"ג אבל בשעה שהוא מקיים מצוה כגון שהוא כבר לבוש תפילין או שומר אבידה שהיא מונחת כבר בתיבתו וכל כה"ג אע"פ שהוא מקיים מצוה איננו עוסק במצוה ולא מיפטר ממצוה אחרת עיי"ז ועיין בבה"ל שביארתי יותר :

(כט) אם צריך וכו' - ר"ל ואפילו אם עיי"ז לא יתבטל המצוה הראשונה ואפילו אם המצוה השניה יותר גדולה כיון שכבר התחיל לעסוק בראשונה [או"י וריטב"א]:

ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ח

* כותבי ספרים תפילין ומזוזות וכו' - כצ"ל הכי איתא בגמרא ובכל הראשונים :

* הם ותגריהם וכו' - עיין במשנה ברורה מש"כ בשם המ"א ולעני"ד צ"ע מב"מ דף פ"ב ע"ב מר סבר מצוה קעביד שהלוהו ומ"ס לאו מצוה קעביד שלהנאתו מתכוין ועיין ברש"י שם ד"ה במלוה צריך וכו' אפ"ה איכא מצוה עכ"ל הרי דס"ל לר"ע דהלכה כמותו דאפי"ה היכא שהוא מכוין להנאתו ג"כ מיקרי עוסק במצוה ופטור מלמיתב ריפתא לעניא דעיי"ז הוי ש"ש ואולי דכונת הגמרא במ"ס מ"ס מצוה קעביד שהלוהו היינו שמסתמא מכוין בזה לקיים מצות בוראו ומכוין להנאתו ג"כ ור"א סבר דלהנאתו לבד מכוין וכעין מה שפירש רש"י בפסחים דף ט' ע"ב ד"ה הרי זה צ"ג וכו' ומתכוין אף וכו' ושם בע"ה ד"ה וכה"ג וכו' עיי"ש אבל אם אנו יודעין שכונתו רק כדי להרויח לא מיקרי עוסק במצוה ומ"מ נ"ל דאם כונתו לשניהם בשוה מיקרי עוסק במצוה וכענין מה שפסק הא"ר בסימן תקפ"ט סק"ח דאם תקע בשופר להתלמד וגם לצאת בו ידי מצוה יצא ידי חובתו ודע עוד דלענין כתיבת סת"ם גופא כמו שמצוי שהכותב כונתו להשתכר מסתפיקנא לומר דאפ"ה מיקרי בכלל עוסק במצוה אף דלכאורה הוא היינו הך דהמ"א שהביא מפירש"י נלעני"ד לחלק אף דעיי"ז יפול ממילא ג"כ הקושיא של המ"א והוא דלענין כתיבה גופא דהיא בודאי עצם מצוה כדכתיב וכתבתם ורק דאינה גמר מצוה קודם הקשירה וכדמוכח במנחות מ"א ע"ב הוא תמיד בכלל עוסק במצוה ואפילו אם אנו יודעין שעיקר התחלתו לכתוב היה רק בשביל שכר ולולי זה לא היה מתחיל מ"מ אמרינן דהשתא שכותב אין מכוין כלל רק שכותב סתם לשם מצות תפילין כדן ומה שפירש"י הלוקחין כדי להמציאן וכו' הלא רק על ותגריהם פירש וכונתו דשם הלא המסחור בעניני תפילין לא נזכר בשום מקום למצוה ואפילו אם נאמר דמה שהוא מוכר לאיזה אדם הצריך תפילין הוא בכלל עוסק במצוה עכ"פ בשעה שהוא קונה התפילין מהסופר כדי לסחור בהם אין שם לע"ע עצם פעולת המצוה כלל בהמעשה גופא והגמרא פטרן בכל גוונא לכן פירש"י הלוקחין כדי להמציאן למכור למי שצריך להם ור"ל דאז עיי" מחשבתו שהוא לשם מצוה מחשיב פעולתו לעוסק במצוה משא"כ בעניני מחזיר אבידה וכתובת סת"ם וכה"ג הפעולה גופא הוא בכלל עוסק במצוה :

* ואם היו וכו' - עיין בע"ת ובמ"א ובביאור הגר"א ושאר אחרונים דדעת הרמ"א לפסוק כתלמודא דידן ולא כהירושלמי ע"כ פטרו אף מק"ש ותפילה גופא ולא כהמחבר דלדידיה בכל גווני חייב בק"ש ותפילה ומשמע מע"ת ומ"א דהלכה כהרמ"א:

* צריכים לעשות מלאכתן וכו' - עיין במ"ב סק"ו שהעתיקתי מלבוש לדינא וכן משמע לכאורה מלשון צריכין שכתב הרמ"א אך קשה דכיון דדעת הרמ"א הוא כשיטת הר"ן וכמו שמסיים בעצמו ולהר"ן פטור בכל גווני אם כבר התחיל לכתוב כמו שמוכח בב"י ואולי אפשר לאמר דבכה"ג שאחד רוצה לפרוש לים או לשיירא ששם לא ישיג תפילין כמה ימים מותר אפילו לכתחילה להתחיל לכתוב אפילו אחר שהגיע זמן ק"ש אפילו אם עי"ז יעבור הזמן ומ"מ לא נהירא דלמה יחוייב להכניס עצמו לזה להתחיל לכתוב או למכור להיות עליו שם עוסק במצוה ולסלק מעצמו עי"ז המ"ע דק"ש ותפילין וכדומה וכי אומרים לו לאדם חטא וכו' וצ"ע. גם מדברי המ"א סוף סק"י שכתב דכ"ז מיירי וכו' לא משמע כן אך יש לומר דהוא לא איירי בכה"ג דהלבוש ולולי דברי הלבוש היה אפשר לומר דכונת הרמ"א במה שכתב שהיו צריכין ר"ל דהסופר משער שיבוא היום לידו קונים הרבה ע"כ הוא מקדים ומזרז עצמו לזה דא"ל"ה מסתמא לא יעשה הסופר כן לכתוב תמיד יום ולילה שלא ישאר לו מעט פנאי לשום מצוה ואף לקבלת מ"ש ולתפילין וכן משמע בעבודת היום:

* אז פטורין - עיין במ"ב בשם הרמ"א ובדיעבד אפילו אם התחיל באיסור אעפ"כ אין צריך להפסיק דמ"מ הרי עוסק במצוה וכדאיתא שם בסי' ע"ב דאם התחילו להוציאו אין מפסיקין ואפילו אחר שהגיע זמן ק"ש כמו שכתב הפר"ח שם:

* דכל העוסק וכו' - עיין בסוכה כ"ו דשלוחי מצוה כגון שהולך להקביל פני רבו או לפדות שבויים הוא ג"כ בכלל עוסק במצוה ופטור מכל המצות:

* אם צריך לטרוח - עיין במ"ב וכן כתב הר"ן ואף דהתוספות והרא"ש ורי"ו מחמירין בזה מ"מ משמע מהב"י והרמ"א דמסכימים להלכה להר"ן והג"א בשם או"ז מפני הראיות העצומות שהביאו לזה וכן המ"א הביא בשם הה"מ שהרמב"ם והגאונים ג"כ סוברים דפטור אפילו ביכול לקיים שתיהן וטעם הדבר כתב הר"ן לפי שכל שעוסק במלאכתו של מקום לא חייבתו תורה לטרוח ולקיים מצות אחרות אע"פ שיכול אז לקיים כמה מצות וכן החופר קבר למת פטור מכולם אע"פ שנח מעט שגם בשעת נוחו נקרא עדיין עוסק במצוה שע"ז יתחזק כוחו לחזור ולחפור ולכן הוא פטור אז אע"פ שיכול אז לתת פרוטה לעני העומד אצלו אבל מי שלבוש בתפילין אע"פ שמקיים מצוה אינו נקרא עוסק במצוה להפטר מכל המצות אלא בשעה שלובשן אבל לא אח"כ וכן לענין משמר אבידה וכמו שכתבתי במ"ב כ"ז מתבאר מדברי הר"ן ואו"ז ומש"כ הרמ"א אבל אם וכו' בלא טורח ר"ל שאינו מוסיף טרחה כלל בשביל מצוה השניה אלא טורח אחד לשתיהן וכדרכו במצוה הראשונה יכול לצאת ידי שתיהן אז בודאי יראה לצאת ידי שתיהן דמהיות טוב אל יקרא רע כן כתב הר"ן שם ומהראיה שהביא שם ע"ז מהגמרא הדין דא"ל"ה לא מקשי הגמרא שם מידי ועיין:

15. היה צריך לתפילין ומזוזה ואין ידו משגת לקנות שניהם, תפילין קודמים בית יוסף אורח חיים סימן לח

יב היה צריך לתפילין ומזוזה ואין ידו משגת וכו'. בירושלמי שילחי מגילה (פ"ד הי"ב) איפליגו שמואל ורב הונא במילתא ואע"ג דאמרינן התם מתניתא מסייעא לשמואל דאמר מזוזה קודמת תפילין שבלו עושין אותן מזוזה מזוזה שבלתה אין עושין אותה תפילין למה שמעלין בקודש ולא מורידין כתב הרא"ש בהלכות תפילין (סי' ל) דמסתברא דהלכה כרב הונא דאמר תפילין קודמים דמצוה דגופיה עדיף ואין לתמוה האיך דחה סייעתא דברייתא בסברא בעלמא דההיא סייעתא לאו כלום היא משום דההיא ברייתא אתיא דלא כהלכתא דבפרק הקומץ (לב). תניא איפכא ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהם מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה:

שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף יב

היה צריך לתפילין ומזוזה ואין ידו משגת לקנות שניהם, (לז) טו תפילין [יד] קודמים.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף יב

(לז) תפילין קודמים - דהיא מצוה שבגופו ועוד דקדושת תפילין למעלה מקדושת מזוזה וכדלעיל בסימן ל"ב ס"ח. מיהו לדין שאין מניחין רק בשעת ק"ש ותפלה אם אפשר בשאלה מזוזה קודמת דא"א בשאלה [מ"א]:

16. אין נקחין אלא מן המומחה, שבקי בחסירות ויתרות

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ב הלכה י

הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה צריך ד לבדקן, לקח ממנו מאה קציצות בודק מהן שלש קציצות, או שתיים של ראש ואחת של יד או שתיים של יד ואחת של ראש, אם מצאם כשרים הוחזק זה האיש והרי כולן כשרים ואין השאר צריך בדיקה, ואם לקחם צבתים צבתים כולן צריכות בדיקה שחזקת הצבתים מאנשים הרבה לקוחים.

שולחן ערוך אורח חיים סימן לט סעיף ח

יא אין נקחין אלא (יט) מן המומחה, שבקי בחסירות ויתרות.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לט סעיף ח

(יט) מן המומחה - אבל לא ממי שאינו מומחה אע"פ שהלוקח רוצה לבדקן לפי שיש לחוש שמא יתעצל בבדיקתן מפני [כב] שטורח הוא לו להסיר התפירה ולחזור ולתופרן. ופשוט דמי שהוא סופר קבוע לרבים הוא בכלל מומחה. [כג] ומזוזה וה"ה פרשיות של תפילין ניקחות אפילו שלא מן המומחה ובתנאי שיבדקנה אח"כ :

17. לקח ממי שאינו מומחה, צריך לבדקן שולחן ערוך אורח חיים סימן לט סעיף ט

(כ) לקח ממי שאינו מומחה, צריך (כא) לבדקן. לקח ממנו מאה קציצות, יב בודק מהם שלשה קציצות, שתיים של ראש ואחת של יד, או שתיים של יד ואחת של ראש, אם מצאן כשרים הוחזק זה האיש והרי כולם כשרים, (כב) ואין השאר צריך בדיקה. ואם לקחן צבתים צבתים, חזקתם מאנשים הרבה הם לקוחים; לפיכך בודק מכל צבת ב' של ראש ואחד של יד, או ב' של יד וא' של ראש. המוכר תפילין ואמר שהיו של אדם (כג) גדול, (כד) יג נאמן (כה) ואינם צריכים בדיקה.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לט סעיף ט

(כ) לקח - בדיעבד [כד] או שאין שם מומחה בעיר :
(כא) לבדקן - [כה] בחסירות ויתירות וה"ה בתמונת האותיות אם הם כהלכה וכנ"ל בסי' ל"ו ס"א ואין לחוש שמא עיבדן שלא לשמן דהכל בקי אין בזה :
(כב) ואין השאר - והוא שאומר שכתבן בעצמו או שאומר שלקחן מאדם אחד ותלינן שאותו האדם כתבן הכל בעצמו כיון שהם בצבת א' וכמש"כ הפרישה :
(כג) גדול - נראה דה"ה אם אמר שלקחן ממומחה :
(כד) נאמן - דעד אחד נאמן באיסורין וכתב המ"א דעכ"פ בעינן שמכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות עיין יו"ד סימן קי"ט ס"ב בהג"ה. ולפי המבואר שם מוכח דאם ראינוהו שלבשן בעצמו נאמן בכל גווני דלעבור בעצמו בודאי אינו חשוד. ועי"ש בש"ך סק"א :
(כה) וא"צ בדיקה - שחזקה על חבר שאינו מוציא מת"י דבר שאינו מתוקן :

שולחן ערוך אורח חיים סימן לט סעיף י

תפילין שהוחזקו בכשרות, יד אינם צריכים בדיקה (כו) לעולם. ואם אינו מניחן <ו> אלא (כז) טו לפרקים, צריכים בדיקה פעמים בשבוע. הגה: ואם אין לו מי שיוכל לבדוק ולחזור ולתופרן, (כח) יניחם כך בלא בדיקה (בי"ב בשם א"ח).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן לט סעיף י

(כו) לעולם - שכל זמן שחיפויין שלם [כו] הרי הן בחזקתן מן הדין ואין חוששין שמא נמחקה אות מתוכן או ניקבה. ומ"מ [כז] נכון לבדקן מפני שמתקלקלין מפני הזיעה. ואם [כח] נקרע חיפוי הבתים או שנשרו במים צריכין בדיקה תיכף שמא נמחק הכתב או נתקלקל. וכל שצריך בדיקה מן הדין ואין לו מי שיבדוק ויתפור אותם [כט] מניחם בלא ברכה דלא שייך אוקמיה אחזקה כה"ג וכתב הח"א דה"ה אם מונחים במקום לח והכל לפי הענין :

(כז) לפרקים - דחיישינן [ל] שמא נתעפשו לכך יבדקם שני פעמים בשמיטה :

(כח) יניחם כך - ולענין ברכה משמע מח"א דצריך לברך והטעם נראה משום דלא ראינו עליהן ריעותא ברורה משא"כ בנשרו במים או שנתקלקל העור וכנ"ל ולמעשה צ"ע. המוצא תפילין [לא] מושלכין בגניזה בלא רצועות ופתוחים יש לחוש שיש להם פסול נסתר אבל אם מצאן דרך הינוח בכיסן ליכא למיחש :